

Museoviesti

2007

Etelä-Karjalan Museo

**LAPPEENRANTA
2007**

Museoviesti

- Julkaisija: Etelä-Karjalan museo
PL 239
53101 Lappeenranta
p. (05) 616 2261
telefax (05) 616 2911
jukka.luoto@lappeenranta.fi
- Toimittajat: Liisa-Maija Nokkala
Hanna Mäki
Jukka Luoto
- Taitto: Tuomas Nokelainen
- Kansi: Taipalsaarentie ja Pallon silta Pusupuis-
ton kohdalla 1950-luvulla.
Valokuvaaja tuntematon. EKM

© Etelä-Karjalan museo, 2007

ISSN 0358-9897

Tyhjältä pöydältä

Aloitin elokuussa museotoimenjohtajan viransijaisena melkein tyhjältä pöydältä. Tosin olin hieman aikaisemmin tyhjentänyt sen hyvässä yhteisymmärryksessä varsinaisen viranhaltijan kanssa. Sieltä täältä tupsahdelti valmiita ja vähän keskeneräisiäkin asioita, käyntikortteja, matkamuittoja ja muita hassuja esineitä. Välillä on hyvä tehdä inventaaria.

Alkajaisiksi voi muistella menneitä. Kun olin pieni, toteutin asian, jota olin miettinyt jo pitkään. Ainakin niin kauan, kuin opin kirjoittamaan. Kipusin vanhan kotitaloni vintille ja raapustin löytämälläni vahaliidulla vanhaan 100-vuotiaaseen seinäkirjeeseen: ”Tämän kirjoitti Päivi Maria Partanen, elämme armon vuotta 1976”. Käsiala oli vapisevaa ja kuutonenkin meni väärin päin, mutta ajatus oli vahva kuin se kuuluisa Karjalan mänty. Halusin jättää jälkeni maailmaan ja omaan asuinympäristööni. Halusin kertoa, että tässä vaiheessa historian jatkumoa minä olin seissyt tällä paikalla ja ajatellut kokonaiskuvaa, mielessä oli The Big Picture, kuten nykyään sanotaan.

Kirjoitus on edelleen seinässä. Käyn sitä silloin tällöin katselemassa. Se antaa mukavasti perspektiiviä. Lisäksi se muistuttaa museologian perusperiaatteesta: jos tiedät mistä olet tulossa, tiedät missä olet nyt, ja mihin olet menossa.

Meillä ihmisillä on luontainen halu jättää itsestä jälki maailmaan. Jäljet voivat olla konkreettisia käsin kosketeltavia tekoja, tai ne voivat olla enemmänkin henkistä laatua. Yksi rakentaa talon, toinen purkaa sen. Yksi kirjoittaa kirjan, toinen polttaa sen. Näistä pienistä jäljistä syntyy yhdessä tyylisuuntauksia, muotivirtauksia, historiallisia aikakausia. Yksittäiset teot, olivat ne sitten taideteoksia tai manifesteja ovat ilmentymä omasta aikakaudestaan, joka vastaavasti muotoutuu kaikesta inhimillisestä toiminnasta.

Museon tehtävänä on tallentaa näitä inhimillisen toiminnan jälkiä. Tehtävä on vaativa ja vastuullisuudessaan miltei mahdoton. Tulevaisuudessa museot ovat suuren haasteen edessä kokoelmatyössä, sillä jossain vaiheessa varastotilan katto tulee vastaan. On ryhdyttävä entistä tarkemmin valikoimaan mitä kerätään. Painopisteiden määrittely tarkoittaa monen tärkeän aihepiirin huomiotta jättämistä. Entä jos juuri se esine, valokuva tai tieto, jota emme koskaan ottaneet kokoelmiimme, olisikin ollut tulevaisuudessa tutkimuksen kannalta mullistava?

Muistiorganisaatioissa kuten kirjastoissa, arkistoissa ja museoissa tehtävä työ määrittää tulevaisuuden historiankirjoitusta valitsemalla sille lähdeaineistoja. On tehtävä valintoja ja sillä tavoin ohjataan myös tutkimusta. Mitä vähemmän haarukassa on piikkejä, sitä enemmän siitä putoaa sattumia. Eli oliko niin, että täysin puhdasta pöytää ei ole?

Lappeenrannassa, ensi lumen aikoihin 2007

Sisällysluettelo

Satu Eiskonen KAAKKOIS-SUOMI – PIETARI. MUSEOYHTEISTYÖTÄ YLI RAJOJEN JO USEIDEN VUOSIEN AJAN	6
Elina Lyijynen ETELÄ-KARJALAN MUSEON DIGITOINTIPROJEKTI KUVASTA SISÄLTÖTUOTTEEKSI -PROJEKTI	8
Liisa-Maija Nokkala TASIHININ TALON KORJAUSTYÖT PÄÄTTYMÄSSÄ	10
Mariina Kellokumpu GALLERIA LAURA	13
Mariina Kellokumpu KOKOELMATOIMINTA JÄRJESTÄYTYMÄSSÄ ETELÄ-KARJALAN MUSEOSSA	15
Tuukka Talvio PLOOTULÖYTÖ LAPPEENRANNAN KASUKKALASTA	18
Matti Hakulinen PONTUKSEN KAIVANTO - SAIMAAN KANAVAN TOINEN RAKENTAMISYRITYS VUOSINA 1607 - 1609	20
Kati Salo MITÄ LUUTUTKIMUS KERTOO 1500-1700 -LUVUN LAPPEENRANTALAISTEN ELÄMÄSTÄ?	23
Jukka Luoto SANO SE MURTEELLA	26
Päivi Partanen, Helena Karvinen ja Raimo (James) Kaapro UUSIIN ASEMIIN	28
Noora Niemi MUSEOKAUPAN UUTISIA	31
INFOSIVUT	34

Kaakkois-Suomi – Pietari. **Museoyhteistyötä yli rajojen jo useiden vuosien ajan**

*Pavlovskin museon pääkuraattori
Aleksei Guzanov esittelee Pav-
lovskin taidearteita -näyttelyä
Venäjän suurlähettiläs Grininille
ja tämän vaimolle*

Kaakkois-Suomen ja Pietarin yhteinen historia yhteistyön voimavarana ja lähteenä

Lappeenrannan museoissa kävijät osaavat jo odottaa seuraavalta kesältä jotain uutta Pietarista. Se on merkki siitä, että vuonna 2004 alkanut näyttely-yhteistyö suurten piatarilaisten museoiden kanssa on tuottanut hedelmää ja muodostunut yhdeksi Lappeenrannan museoiden ”brändiksi”. Lappeenrannan museotoimi on loppuunsaattanut nyt kaksi kaksivuotista hanketta, joissa molemmissa toteutettiin muun muassa kaksi näyttelyä sekä Etelä-Karjalan museoon että Etelä-Karjalan taidemuseoon. Jokaisella näyttelyllä ja

niiden teemalla on ollut yhteys Lappeenrannan ja muun kaakkoisen Suomen historiaan.

Kesän 2004 näyttely Nikolai II oli menestys ja toi Etelä-Karjalan museoon noin 24 000 kävijää kesän aikana. Kesällä 2005 Etelä-Karjalan taidemuseossa ihasteltiin Pavlovskin taidearteita. Tämä näyttely keräsi noin 17 000 kävijää. Kesän 2006 hittinäyttely oli Ilja Repin, jonka näki hieman vajaat 31 000 näyttelyvierasta. Viimeisin toteutettu venä-

jäyhteistyönäyttely oli Generalissimus Suvorov, johon kävi tutustumassa 10 600 asiakasta.

Lappeenrannan ja Pietarin välistä museoyhteistyötä viriteltiin jo vuosituhatien alussa, kun Lappeenrannan kaupungin delegaatio kävi tunnustelemassa yhteistyökuvioita Tsarskoje Selossa. Tositoimiin päästiin kuitenkin vasta syksyllä 2003, jolloin näyttelyvaihdon mahdollistanut hanke käynnistyi. Tsarskoje Selon näyttelynsuunnittelumatkalla lokakuussa 2003 projektipäällikkö Satu Eiskonen ja amanuenssi Eeva-Kaisa Hakulinen kävivät tutustumassa myös lähellä sijaitsevaan toiseen keisarilliseen palatsimuseokohteeseen, Pavlovskiin. Paavali I:n henkilökohtaisessa siivessä Eiskonen ja Hakulinen kohtasivat sattumalta museon pääkuraattorin saksalaisine vieraineen. Tästä kohtaamisesta ja käyntikorttien vaihdosta lähti kesän 2005 näyttelyn suunnittelu käyntiin.

Ensimmäisten näyttelyiden suunnittelusta ja yhteyksistä on saanut alkunsa Pietarin museoiden kanssa verkottuminen. Pietarin museomaailmassa, kuten Venäjällä muutenkin, henkilökohtaiset kontaktit ja niistä syntyvä luottamus toimijoiden välillä on parantanut ja lisännyt yhteistyötä. Kesällä 2005 Kaakkois-Suomi – Pietari –hanke järjesti ensimmäiset suomalais-venäläiset museopäivät, joiden tarkoituksena oli nimenomaan yhteistyön tiivistäminen ja uusien kontaktien syntyminen maiden museoiden välille. Yhteiset museopäivät olivat menestys ja tapahtumasta päätettiin tehdä jatkuva. Seuraavat museopäivät on tarkoitus järjestää Pietarissa vuonna 2008, mahdollisesti syksyllä. Tapahtuman järjestelyissä ovat mukana molempien maiden museoliitot sekä Lappeenrannan museotoimi.

Kesän 2006 Ilja Repin –näyttelyn teokset tulivat Venäläisestä museosta, jonka suomalaiset tuntevat paremmin nimellä Venäläisen taiteen museo. Venäläisen museon ulkomainen näyttelynvaihto on vielä runsaampaa kuin Tsarskoje Selon ja Pavlovskin. Repin –näyttelyn valmisteluissa henkilökohtaisilla kontakteilla oli ehkä pienempi merkitys kuin aiempien näyttelyiden valmisteluissa. Onhan Venäläisessä museossa erikseen kansainvälinen osasto, joka hoitaa ulkomaista näyttelynvaihtotoimintaa. Sen sijaan Suvorov-museon kanssa valmisteltu Generalissimus Suvorov –näyttely kesällä 2007 oli ehkä eniten museoiden yhteinen luomus. Näyttely tutustutti suomalaisia Venäjällä lähes pyhimyksen asemassa olevaan sotapäällikköön, joka myös linnoitti Vanhaa Suomea. Suomessa Suvorov on ollut tuntemattomampi suuruus, vaikka mies vaikutti myös Suomen historiaan ja hänen työnsä näkyy itäsuomalaisessa maisemassa vieläkin.

Tulevan vuoden näyttely-yhteistyökumppani on jälleen Pavlovskin palatsimuseo. Kesällä 2008 Etelä-Karjalan museossa avautuva Aleksanteri I –näyttely muistelee myös Suomen historian käännekohtana toiminutta Suomen sota, josta on vuonna 2008 kulunut 200 vuotta. Näyttelyn toisena yhteistyökumppanina on Turun maakuntamuseo, jonne näyttely jatkaa kevääksi 2009, jolloin vietetään autonomian 200-vuotisjuhlaa.

Ilja Repin -näyttelyn avajaisruuhkaa

Kulttuurieroja ja byrokratiaa

Pietarilaisten museoiden kanssa toimiminen on tuonut oppia myös venäläisestä työ- ja toimintakulttuurista sekä byrokratiasta. Yhteistyössä on varmasti rikottu rajoja, kun suomalainen Project Manager, Mr. Satu Eiskonen, onkin osoittautunut tavattaessa nuoreksi naiseksi. Tai kun aamupäivällä neuvottelupöydässä onkin zakuskan kera nostettu vodkamaljoja. Monituhatpäisen suuren pietarilaismuseon eri osastojen vastaavat lienevät yllättyneitä, kun pienessä lappeenrantalaismuseossa kyselyihin vastaavatkin aiheesta riippumatta samat pari ihmistä. Joskus näyttelynrakentaminen sujuu deutsch-english-ruskijalla, kun toinen ymmärtää saksaa, muttei puhu, ja toinen englantia, muttei puhu, ja se mitä ei kummastakaan kielestä ymmärrä, voi sanoa venäjäksi.

Moskovan kulttuuriministeriö säätelee venäläisten museoiden toimintaa rajojen yli. Kulttuuriministeriön laatimien sääntöjen ja lakien mukaan toimiva näyttely-yhteistyö saattaa kohdata ongelmia ja hidasteita, jos esim. uusi laki tulee voimaan näyttelysopimuksen allekirjoittamisen ja näyttelykuljetuksen välillä. Toinen haasteellinen asia ovat tullimuodollisuudet ja rajanylitys ylipäättään. Pietarilaiset näyttelykuljetusfirmat seikkailevat tottuneesti tullimuodollisuusviidakossa. Kokemus tuo varmuutta myös rajanylityspaikan valinnassa. Jokainen venäjäyhteistyönäyttelyn järjestäminen on tuonut uusia jännittäviä tilanteita ja kokemusta siitä, mihin kaikkeen kannattaa varautua. Silti aina tulee uusia yllätyksiä, kun toimitaan kahdessa eri kulttuurissa. Kyllä Venäjä opettaa.

**Aleksanteri I
-näyttely Etelä-Karjalan museolla
15.6. - 23.11.2008**

Etelä-Karjalan museon *digitointiprojekti*

Kuvasta sisältötuotteeksi -projekti

Ryhmäkuva 3/URR:n ryhmänjohtajista vuodelta 1922, valokuvaaja Hugo Wallenius. Kuvassa ovat rakuuna Felin, vahtimestari Lehtonen, aliupseerit Markkula, Mäkelä, Pokki, Ruisvaara, Siireti, Suomela ja Vikberg.

Etelä-Karjalan museolla alkoi viime huhtikuussa ESR-rahoitteinen digitointihanke, jossa siirrettiin museon kuvaarkiston materiaalia digitaaliseen muotoon. Hanke päättyi vuoden 2007 lopussa. Kuvasta sisältötuotteeksi -hankkeessa digitoitiin ja luettelointiin systemaattisesti valokuva-arkiston aarteita.

Hankkeen aikana digitoitiin ja luettelointiin museojärjestelmä Antikvariaan noin 10 000 valokuvaa. Valokuvista n. 4500 kappaletta on ratsuvälikokoelmaan liittyvää aineistoa, pääosin 1920-luvulta. Myös erilaisia yksittäisiä aineistoja tehtiin, mm. Lappeenrannan kaupungin arkistosta saatiin skannattavaksi n. 500 valokuvan kokoelma Lönnrotin koulun luokkakuvia vuosisadan alusta 1970-luvulle. Heinä-elokuussa aloitettiin Pekka Salakan n. 2000 lasinegatiivia käsittävän kokoelman luettelointi ja digitointi. Myös vanhaan Lappeenrantaan ja kaupunkimaisemaan liittyviä kuvia skannattiin jonkin verran. Pääosa digitaaliseen

muotoon saatetusta aineistosta oli valokuvia, negatiiveja oli vähemmän. Hankkeessa muokattiin digitaaliseen muotoon myös karttoja, joitain akvarelleja ja muita yksittäisiä kohteita. Isona erillisenä tehtävänä oli Laura Korpikaivo-Tammisen käsityökokoelmaan liittyvän esittelyaineiston kuvaukset ja skannaukset. Hankkeen aikana tehtiin myös yhteistyötä Aapo Pekarin kanssa. Pekarin omistamassa Lemmin Taikalyhdyssä oli viime kesänä esillä Anton Taipaleen valokuvien näyttely.

Hankkeen aikana todettiin, että valokuvien digitalisointi on teknisesti melko yksinkertaista suorittaa, sillä kuvia ei tässä vaiheessa juurikaan muokattu. Negatiivien osalta jouduttiin tekemään välillä pientä säätämistä, jotta kuva-aihe saatiin paremmin näkymään. Digitointiin ja kuvien hyödyntämiseen jatkossa liittyy olennaisesti valokuvien luettelointi ja kuviin liittyvien tietojen (valokuvaaja, aihe, kuvaus aika, paikka, kuvauskohde, asiasanat, merkinnät ym.) syöttämi-

Tuntemattoman valokuvaajan ottama postikorttikuva Lappeenrannan keskustasta 1900-luvun alkupuolella.

nen Antikvaria-tietojärjestelmään. Huolellinen luettelointi tietojärjestelmään on tärkeää, jotta käsitelty aineisto on haettavissa ja hyödynnettävissä myös jatkossa. Erityisesti kiinnitettiin huomiota asiansanoituksiin sekä aika- ja paikkamäärityksiin. Vanhoihin kuviin liittyvät tiedot ovat usein puutteellisia: kuvassa olevia henkilöitä tai kuvauspaikkoja ei tunnusteta, ja kuvausajankohtakin voi monesti jäädä arvailujen varaan. Tietojen puuttuminen vaikeuttaa luonnollisesti kuvien löytymistä jatkossa. Kuvien liittämisen yhteydessä myös vanhojen luettelointien tiedot tarkistettiin ja tarvittaessa niitä täydennettiin. Kuva-arkiston hoitaja, amanuenssi Elina Vuori oli suurena apuna digitoijille valokuvien tunnistamisessa ja taustatietojen antajana. Hankkeessa tehty luettelointityö palvelee jatkossa kuva-arkiston käyttäjiä, yksittäisiä asiakkaita ja tutkijoita.

Hankkeen eräänä tavoitteena oli myös saada kuviin liittyviä tuotteita aikaan. Loppuvuoden aikana avautui Etelä-Karjalan museon sivuille nettinäyttely Kadonnutta ja katoavaista Lappeenranta valokuvanäyttely vuodelta 1981 ja Lauritsalan muuttumista esittelevä näyttely Pekka V. Virtasen valokuvien pohjalta. Hankkeessa toteutettiin myös Galleria Lauran esittelyaineistoa.

Projektin aikana todettiin, että hyvien tuotteiden ja tuotteiden kehittely vaatii aikaa ja panostusta.

Hankkeen aikana tutustuttiin myös muihin digitointiprojekteihin sekä erilaisiin museotietokantajärjestelmiin kuten SIPI, Kantapuu, Musketti ja Musketin web-versio. Antikvarian kehittämiseksi ja parantamiseksi kerättiin projektin kuluessa tietoja ja ehdotuksia. Lisäksi verkostoiduttiin lähialueen museoiden kanssa ja suunniteltiin yhteistyössä museoissa tapahtuvan digitointityön jatkamista.

Projektissa työskentelivät projektipäällikkö Elina Lyijynen, kuva-arkiston hoitaja Elina Vuori, valokuvaaja Seppo Pelkonen, projektiassistentti Johanna Piipponen, graafinen suunnittelija Tuomas Nokelainen, digitointijat Pia Karhunen, Heidi Kuukasjärvi ja Jenni Munne. Hankkeen sujuvuuteen vaikuttivat myös muut museon työntekijät. Loppuvuodesta toteutettiin museon muun henkilöstön perehdytys valokuvien skannaukseen sekä tehostettiin Antikvarian käyttöä.

Pekka Salakan 1930-40-luvulla kuvaama lapsi villavaatteisiin puettuna.

Salakka oli lappeenrantalainen kauppias ja valokuvaaja.

Tasihinin talon **korjaustyöt päättymässä**

Näkymä Linnoitukselta Kauppakadulle 1890-luvun alussa. Kauppakadun ja Aionkadun kulmassa näkyvät vastakkain Tasihinin talo (vaaleat nurkkaharkoitukset) oikealla ja Wolkoffin kauppiastalo tien vasemmalla puolella. Valokuvaaja tuntematon. Osasuurennos. EKM

Lappeenrannan kauppiashistoriaan liittyvä ns. Tasihinin talo on viimeisen parin vuoden aikana ollut kunnostustöiden kohteena. Korjaustyöt ovat nyt loppusuoralla, ja rakennuksen tulisi olla kokonaisuudessaan valmis vuoden 2007 loppuun mennessä. Rakennukseen tulee galleria-, liike- ja harrastustiloja. Tasihinin taloa on kunnostettu pieteetillä rakennuksen arvo huomioon ottaen ja valmistuessaan korjattu rakennus vahvistaa entisestään Lappeenrannan rakennusperinnön paikallista omaleimaisuutta ja identiteettiä.

Tasihinin talon historiaa

Tasihinin talo on muisto Lappeenrannan kaupungissa vaikuttaneiden 1800-luvun venäläisten porvareiden kauppa- ja asuintalokannasta. Tasihinin talo on osa Lappeenrannan vanhinta empirekauden puukaupunkia, johon kuuluvat myös Raatihuone sekä Wolkoffin ja Hinkkasen (entinen Štserbakovin talo) kauppiastalot. Yhdessä ne muodostavat valtakunnallisestikin merkittävän kulttuuriympäristöalueen.

Tasihinin talon tontilla oli alun perin yhteensä kahdeksan rakennusta, joista enää neljä on jäljellä. Talon päärakennus on valmistunut vuonna 1828, pienempi puotirakennus vuonna 1824, piharakennus vuonna 1817 ja makasiini vuonna 1830. Tontti on ollut alun perin noin puolet nykyistä suurempi. Se jaettiin kahtia 1950-luvulla, ja nykyään alkuperäisen tontin toisessa päädyssä sijaitsee kerrostalo.

Tasihinin talon rakennuttivat Lappeenrannan venäläisiin kauppiassukuihin kuuluneet Kuvšinovit. Heidän jälkeensä talo on ollut venäläisten kauppiaiden Aleksandr Aleksandrovin ja Afanasi Žirjakovin omistuksessa. Tasihinin perheelle talo tuli omistukseen 1890-luvulla. He muun muassa pitivät pienessä puodissa herkkukauppaa aina autonomian loppuun asti. Tämän jälkeen he asuivat talossa ja vuokrasivat rakennuksen liiketiloja muille. Talo oli Tasihinien omistuksessa aina vuoteen 1979 asti, jolloin Lappeenrannan kaupunki osti kiinteistön.

Korjaustyöt

Tasihinin taloa on korjattu KORREKA-hankkeen alla. Tämä tarkoittaa sitä, että hankkeen aikana on koulutettu restaurointikisälliä ja -mestareita. Koulutushanke alkoi 1.6.2005 ja päättyi 30.6.2007. Lappeenrannan ympäristötoimen Korreka-projektin projektikoordinaattori Auni Tyster on toiminut Tasihinin talon työmaan vastaavana työnjohtajana. Aunin mukaan Tasihinin talo on ollut oikein hyvä opetuskohde monipuolisuutensa takia. Lisäksi hankkeen aikana on ollut mahdollisuus korjata huolella ja oikein menetelmin.

- *Muutamat opiskelijat ovat suorastaan hurautaneet restauroinnin ammattilaisiksi. Lisäksi yleisöltä olemme saaneet paljon hyvää palautetta korjaushankkeeseen liittyen, kertoo Auni projektin positiivisista puolista.*

Galleria Lauraa kunnostetaan. Kuva: Auni Tyster

Tasihinin taloa on korjattu restauroivasti, säilyttävästi. Korjaustyöhön on sisällynyt myös sekä konservoivia että rekonstruoivia toteutustapoja. Konservointi on sellaista rakenteen käsittelemistä, millä pidennetään sen elinkaar-

Päärakennus sisäpihan puolelta ennen korjausta...

...ja korjaustöiden loppuvaiheessa. Kuvat: Auni Tyster

Vanhat tapettikerrokset on jätetty näkyville. Kuva: Auni Tyster

ta. Esimerkiksi seinäpinnan puhdistaminen liasta on konservointia. Tasiinin talossa on tällä menetelmällä korjattu muutamia ovia ja uunien osia. Rekonstruointia on käytetty, kun joitakin ikkunamalleja on palautettu alkuperäisen mallin mukaisiksi. Korjaustyössä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että rakennuksien kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyvät. Korjaukset on tehty myös niin, että ne kunnioittavat vanhoja rakennusmenetelmiä.

Vuosien saatossa rakennuksissa on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Esimerkiksi ikkunoita on suurennettu pienemmässä puotirakennuksessa ja joissakin rakennuksissa julkisivuvuoraus on saattanut muuttua. Kaikkea ei kuitenkaan ole edes mielekästä palauttaa alkuperäiseen asuun, ja historialliset kerrokset ennemminkin tuovat oman arvonsa rakennukseen. Tasiinin taloa on pyritty korjaamaan soveltuvin osin empirekautensa asuun. Julkisivun osalta tämä tarkoittaa empirearkkitehtuurin väritystä, joka puurakennuksissa perustui hyvin pitkälle kivirakennusten kalkkimaalauksessa käytettyyn väriskaalaan. Yleensä listoitukset ja nurkkaharkoitus maalattiin vaalealla sävyllä ja muu julkisivu keltaisella öljymaalilla. Tasiinin talon korjaustyössä valittu julkisivusävy perustuu sekä kadun että pihan puolelta löytyneisiin väreihin. Vuoden 1890-luvun valokuvassa näkyy Tasiinin talon empireväritys. Sisätiloissa puolestaan sävyt on palautettu löydettyjen mallien perusteella empireaikaan niiltä osin kuin se on ollut mahdollista. Auni Tysterin mukaan ajatus korjauksesta empireajan asuun oli restaurointioppilaiden idea, kun Tasiinin talon sisätiloista löytyivät empireajalle tyypilliset keltainen ja sininen sävy.

Restaurointikohteissa tulee aina varautua yllätyksiin ja niiltä ei Tasiinin talon korjaustöissäkään välttytty. Rakennuksista on löytynyt muun muassa lattiasientä ja katujen korkotasojen muutokset ovat tuhonneet rakennusta. Nämä ovat kuitenkin normaaleja asioita vanhan rakennuksen kunnostustyössä eivätkä ne ole estäneet korjaustyön loppuunsaattamista.

Haasteita tällaisissa korjaushankkeissa on rakenteellisten yllätyksien lisäksi muitakin. Tasiinin taloa on jouduttu osin nykyaikaistamaan tulevia käyttäjiä ja käyttötarkoitusta varten.

- NykYTEKNIKAN SOVITTAMINEN RAKENNUKSEEN ON VISUAALISESTI ERITTÄIN HANKALAA. SAMOIN ON VAIKEA SÄILYTTÄÄ VANHAT KERROKSET RAKENNUKSESSA, JONKA KÄYTTÖTARKOITUS MUUTTUU AJAN TAVALLA TOIVOISIN MYÖS, ETTÄ SUUNNITTELIJAT KÄYTTÄISIVÄT ENEMMÄN MAALAI SJÄRKEÄ NYKYPÄIVÄN RAKENNUMÄÄRÄYSTEN NOUDATTAMISSESSA, AUNI LISTAA.

Projekti on kuitenkin kokonaisuudessaan ollut palkitseva. Auni kiittelee, että on ollut hienoa olla mukana kunnostamassa historiallista kohdetta, joka voi nyt jälleen olla ihailun kohde seuraavat 200 vuotta.

Galleria Laura

Kuva: Seppo Pelkonen

Kotiteollisuusneuvos Laura Korpikaivo-Tammisen mukaan nimetty näyttelytila Galleria Laura avataan Tasihinin talossa Lappeenrannan Kauppakadulla tammikuussa 2008. Tasihinin talon päävuokralainen on Etelä-Karjalan käsi- ja taideteollisuusyhdistys, Taito Etelä-Karjala. Yhdistys vuokraa edelleen kaupungille tilat Galleria Laurasta kerran vuodessa kahdeksi kuukaudeksi museon näyttelyä varten, jonka toteuttaa Etelä-Karjalan museon kokoelmista vastaava amanuenssi. Galleria Lauran näyttelytila on Taito Etelä-Karjalan käytössä muun osan vuodesta.

Etelä-Karjalan museon tuottamaa Galleria Lauran avajaisnäyttelyä voidaan pitää Laura Korpikaivo-Tammisen käsityömuuseon muistonäyttelynä. Kaikki näyttelyn työt ja esineet kuuluvat käsityömuuseon kokoelmaan. Tulevissa museon järjestämissä näyttelyissä omia kokoelmia pyritään hyödyntämään mahdolli-

suuksien mukaan, mutta teemanäyttelyn kaltaisissa näyttelyissä esineistöä tullaan lainaamaan mm. muista museoista.

Laura Korpikaivo-Tammisen käsityömuuseon matka Kantokadulta Kauppakadulle ja muuttuminen Galleria Lauraksi Tasihinin taloon uusine toimintamuotoineen pitää yllä aktiivista käsillä tekemisen perinnettä. Vaikka Käsityömuuseo jää museona historiaan, sen kokoelmat ovat edelleen olemassa ja niitä pyritään esittelemään mahdollisuuksien mukaan tulevissa näyttelyissä.

Vuosisata käsitöitä
-näyttely Laura Korpikaivo-Tammisen Käsityömuuseon
kokoelmasta Galleria Laurassa 12.1. - 15.3.2008

Kuva: EKM

Käsityö museon historiaa

Käsityö museon perustaminen Lappeenrantaan oli kotiteollisuusneuvos Laura Korpikaivo-Tammisen pitkäaikainen haave. Hän lahjoitti vuonna 1979 omakotitalokiinteistönsä irtaimistoineen, viereisen tontin sekä noin tuhannen esineen kokoelman museon perustamista varten Lappeenrannan kaupungille. Lahjakirjaa vastaan tyhjälle tontille rakennettiin Käsityö museo.

Reino Ahjopalon suunnittelema museo avattiin yleisölle 1983. Käsityö museolla oli aluksi museo- ja kuvataidelaatukunnan alainen johtokunta, mutta siitä luovuttiin vuonna 1993. Tämän jälkeen Käsityö museosta tuli kulttuurilautakunnan alainen ja se kuului hallinnollisena osana Etelä-Karjalan museoon.

Kimpisen kaupunginosassa asutuksen keskellä sijainnutta Käsityö museota pidettiin hankalana löytää ja se oli etäällä kaupungin muista museoista. Erikoismuseona Käsityö museolla oli oma asiakaskuntansa ja kävijämäärä oli parhaimmillaankin marginaalinen. Ajatus käsityö museon siirrosta tai jopa sulkemisesta tuli aika ajoin esille.

Vuonna 2003, kaksi vuotta Laura Korpikaivo-Tammisen ja vuosi Tuula Vitikaisen (aik. Tamminen) kuoleman jälkeen Korpikaivo-Tammisen perikunnan suostumuksella Käsityö museon kokoelma siirrettiin kiinteämmin osaksi Etelä-Karjalan museon kokoelmia. Lappeenrannan kaupunki myi käsityö museon rakennuksen sekä siihen liittyneen asuinkiinteistön vuonna 2004.

Kaupunki lupasi tässä yhteydessä Käsityö museolle vastavan tilan näyttelytarkoitukseen. Alun perin näyttelytilaa

suunniteltiin Linnoituksen rakennukseen nro 56 ja tila näyttelyineen suunniteltiin avattavaksi yleisölle vuonna 2005. Hanke ei saanut kuitenkaan rahoitusta ja asia jäi sikseen.

Laura Korpikaivo-Tammisen käsityö museo ehti toimia Kantokadulla 19 vuotta. Lahjoituksen ehdoista jäi toteutumatta kotimuseon perustaminen, tosin asuntoon pääsi tutustumaan erikseen tilatuilla esittelykierroksilla vuosina 2002 - 2003. Myös asunnon irtaimisto siirtyi Etelä-Karjalan museon kokoelmien osaksi.

Käsityö museon kokoelma

Käsityö museon kokoelmassa on noin 3000 luetteloitua esinettä, joista kolmasosa kuuluu Laura Korpikaivo-Tammisen museon perustamiseksi lahjoittamaan esineryhmään ja muut 2000 esinettä ovat vuosien aikana käsityö museoon lahjoitettuja, lähinnä tekstiilejä. Kokoelma karttuu edelleen. Korpikaivo-Tammisen lahjoittaman kokoelman suurimman osan muodostaa Taidekutomo-yrityksen myyntityöt 1960-70 -luvulta. Kokoelmaan kuuluu lisäksi ulkomailta hankittuja käsitöitä, laaja kudontatöiden mallisto sekä kudontavälineitä ja muita esineitä. Kokoelmaan on liitetty myös osa Korpikaivo-Tammisen kodin irtaimistosta, johon kuuluu mm. huonekaluja ja koriste-esineitä.

Käsityö museon näyttelyt

Laura Korpikaivo-Tammisen käsityö museo avattiin yleisölle kotiteollisuusneuvoksen itsensä ripustamalla ja suunnittelella avajaisnäyttelyllä 17.7.1983. Museon viralliset vihkiäiset pidettiin 11.11.1983.

Ensimmäisinä vuosina näyttelyt oli koottu etupäässä museon omista kokoelmista tai Laura Korpikaivo-Tammisen suunnittelemissa tekstiileistä. Vähitellen näyttelytarjonta monipuolistui, mutta omat kokoelmat muodostivat perustan näyttelytoiminnalle. Museon yläkerran käytävämäisessä tilassa oli pysyvästi esillä omien kokoelmien tekstiilejä.

Vaihtuvia näyttelyitä järjestettiin keskimäärin seitsemän kertaa vuodessa. Näyttelyiden teemoissa pyrittiin monipuolisuuteen ja erikoismuseona tavoite oli saada kävijöitä myös Etelä-Karjalan ulkopuolelta. Vuosien 1990-99 välillä kolmen vuoden välein järjestettiin Kymen läänin taidetöiden kanssa käsityökilpailu Näytön paikka. Kilpailutöitä esiteltiin Käsityö museossa samannimisissä näyttelyissä. Museossa järjestettiin muutamia yleisöluentoja ja lisäksi joihinkin näyttelyihin liittyi Käsityö museon tutkijan kirjoittama painettu julkaisu.

Teksti: Mariina Kellokumpu

Kuvat: Seppo Pelkonen

Kokoelmatoiminta järjestäytymässä **Etelä-Karjalan museossa**

Etelä-Karjalan museo kehittää tulevana vuosina voimakkaasti kokoelmatyötään. Työhön on nimetty vastaava amanuenssi ja sen toteuttamisessa on mukana museon muu kokoelmahenkilökunta kuten museoapulaiset ja konservaattori.

Kaukana ovat ajat siitä, kun museon kaikki kokoelmaesineet olivat esillä näyttelyssä. Museon perustamisen aikana 1910 museon kokoelma ja näyttely olivat käytännössä yksi ja sama asia. Tilanne pohjautui 1700-luvun museon määritelmään, joka tarkoitti kokoelman säilyttämistä ja näyttämistä yleisölle. Aika kuitenkin muuttaa määritelmiä. Yhden jatkuvasti esillä olevan kokoelman esillä pitäminen ei tee kokoelmasta museota. Toisaalta ainoastaan näyttelyitä tuottava laitos olisi näyttelygalleria, ei museo.

Muistiorganisaationa kulttuurihistoriallisen museon tärkeimpänä tehtävänä on kuvata koko inhimillistä elämää eli tallentaa ja hoitaa siitä kertovaa aineistoa. Tätä aineistoa ovat esineet, näytteet, taideteokset, rakennukset, muinaisjäännökset ja muistomerkit tarinoineen.

Etelä-Karjalan museon kokoelmien puuesineitä varasto-olosuhteissa.

Kuva viereisellä sivulla: Näyttelyamanuenssista kokoelma-amanuenssiksi.

Mariina Kellokumpu ja yksi laatikko Etelä-Karjalan museon kokoelmien esinepaljoudesta.

Millainen on hyvä kokoelma?

Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmien keräämistä pidetään vaikeimpana museolaitoksen tehtävistä. Keruualueena on koko inhimillinen kulttuuri – kaikki ihmisen tekemät esineet. Mitä lähemmäksi nykypäivää tulemme, sitä suurempi on tavaroiden määrä ja sitä vaikeampaa on valita olennaiset esineet. Kokoelman esineiden kautta pitäisi hahmottaa ihmisen ja yhteiskunnan kehittyminen.

Museon hankintapolitiikan päämääränä on yleisyys, tyypillisuus, merkittävyys ja alue. Ne esineet, joita ei voida hyväksyä kokoelmiin ovat toimialan ja –alueen ulkopuolella tai ne ovat huonossa kunnossa. Etelä-Karjalan museo ei ota myöskään vastaan esineitä, jotka ovat paremmin muihin museoihin sopivia tai ne ovat kokoelmissa jo valmiiksi edustettuina. Kokoelman esineitä pitäisi pystyä käyttämään tutkimus-, opetus- ja näyttelytoiminnassa, muuten ne ovat merkityksettömiä.

Mitä Etelä-Karjalan museo kerää?

Kaikki museot eivät kerää kaikkea, vaan museot ovat sopineet yhdessä työnjaosta. Poikkeuksena ovat esihistorialliset esineet, jotka lain nojalla harvinaisuutensa vuoksi talle-

taan kaikki. Etelä-Karjalan museo on alueellisesti erikoistunut museo, joka tallentaa ensisijaisesti eteläkarjalaista aineistoa. Tarkempi keräysohjelma on parhaillaan tekeillä.

Etelä-Karjalan museon yleisohjeena on kerätä jo olemassa olevaa peruskokoelmaa täydentävää esineistöä Etelä-Karjalan ja luovutetun Karjalan alueelta. Painopiste keruulle on uudempi aineisto alkaen 1950-luvusta, erityisesti lappeenrantalainen esineistö. Perinteisen agraariyhteiskunnan maatalousesineistön kattavuus kokoelmassa sen sijaan on riittävä.

Miten kokoelma karttuu?

Museoiden kokoelmat karttuvat lahjoituksin, ostoin, kenttätöiden kautta, henkilökunnan omin lahjoituksin, toisten museoiden ja laitosten lahjoin, vaihtokappalein, lainoin, siirtein ja ns. pysyvin talletuksin.

Etelä-Karjalan museon kokoelmien kartunta on ollut koko historiansa ajan valtaosaltaan passiivista eli lahjoituksiin perustuvaa. Tulevaisuudessa Etelä-Karjalan museo panostaa aktiiviseen kartuntaan järjestämällä suunnitelmallisia, tarkkaan rajattuja keräyksiä.

Kuka tekee valinnan?

Usein sanotaan, että merkittävin valintatekijä on sattuma, joka päättää, mikä esine menneisyydestä säilyy. Hankintapäätös tai hankkimatta jättäminen on kokoelma-amanuenssin ja viimekädessä museonjohtajan ammattitaitoon perustuva toimenpide, jossa objektiiviset perusteet ohittavat henkilökohtaiset mieltymykset.

Miten esine päättyy kokoelmaan?

Kun asiakas ottaa yhteyttä museoon ja tarjoaa esinettä kokoelmiin, hänet ohjataan kokoelma-amanuenssille, joka tekee vastaanottopäätökset esinetarjouksista. Kokoelma-amanuenssi tai muu kokoelmahenkilökuntaan kuuluva haastattelee asiakasta lyhyesti ja ottaa ylös perustiedot esineestä, sen taustasta ja kunnosta. Näiden tietojen perusteella on yleensä pystyttävä tekemään päätös otetaanko esine museon kokoelmiin vai ei.

Tarvittaessa asiakkaan kanssa sovitaan tapaaminen, mikäli esine on nähtävä luonnossa ennen vastaanottopäätöksen tekemistä. Mikäli esine ei kuulu museon keruupiiriin tai sille on tiedossa soveltuvampi kokoelma jossain muussa museossa, voi kokoelma-amanuenssi tehdä jo tässä vaiheessa kielteisen päätöksen esineen vastaanottamisesta ja informoida asiakasta asiasta. Toisaalta mikäli esine on erityisen arvokas ja/tai olennainen museon kokoelmien kannalta myös myönteinen päätös voidaan tehdä heti. Tavallisesti ennen päätöksen tekemistä kartoitetaan museon kokoelmat tarvittavilta osin.

Karanteeni ja kuntokartoitus

Museoon tullessa esine on erillisessä vastaanottotilassa karanteenissa ennen kuin se pääsee samoihin tiloihin varsinaisten museoesineiden kanssa. Karanteeniaikana esineen kunto ja puhtaus tarkistetaan ja tarpeen vaatiessa se käsitellään tuholaisten hävittämiseksi. Tällä menettelyllä pyritään suojaamaan museon olemassa olevaa kokoelmaa erilaisilta uhilta, lähinnä tuholaisilta.

Luettelointi ja tutkimus

Museossa esine luetteloidaan, puhdistetaan valokuvataan ja varastoidaan. Peruserätyytenä esineen pakkaamiselle on sen säilyvyyden takaaminen ja jokaisen esineryhmän oikeaoppinen varastointi. Luovutussopimuksessa lahjoituserä tai esine saa juoksevan numeron, jonka avulla se on mahdollista tunnistaa museon kokoelmista.

Etelä-Karjalan museossa luettelointitiedot on tallennettu digitaaliseen muotoon vuodesta 1992 lähtien. Ohjelmaan tallennetaan tiedot esineen taustasta, käyttäjästä, valmistajasta, käyttöpaikasta, esineen ulkomuodosta, mitoista ja muista esineen kannalta merkittävistä tiedoista. Tämän lisäksi esine digikuvataan ja kuvat liitetään esineen tietojen

yhteyteen. Vanhoja paperikortteille luetteloituja esineistä on siirretty tietokantaan, mutta siirtäminen on työlästä ja sitä tehdään muiden töiden ohessa. Nykyisin esine luetteloidaan suoraan tietokoneelle.

Mihin kerätään? / Kokoelmatilat

Museolla pitää olla toimintansa vuoksi paljon säilytystilaa. Yleiskielenkäytössä puhutaan varastotiloista, vaikka oikeampi termi olisi kokoelmatila. Osa kokoelmahenkilökunnan työtehtävistä sijoittuu kokoelmatiloihin.

Idealisessa kokoelmatilassa on esipuhdistustilat saapuvalle tavaralle, karanteenivarasto ja pakastustilat sekä riittävän leveät ja helpot kulkuyhteydet eri tilojen välillä, koska esineitä joudutaan siirtelemään. Lvi-asiat kuten ioninvaihtovesi ja vetokaapit sekä konservointimenetelmien vaatimukset on luonnollisesti huomioitu samoin optimaalinen tilankäyttö, paloturvallisuus, tasainen lämpötila ja kosteus, pölyttömyys, lukitusjärjestelmät, materiaalit sekä lohkotain toteutettu valaistus.

Tulevaisuus

Viime keväänä valmistunut Etelä-Karjalan museon kokoelmapoliittinen ohjelma on vasta alku määrätietoiselle kokoelmatoiminnalle. Ohjelma on tarkoitettu ottaa motivoivaksi arkipäiväiseksi työkaluksi ja se perehdyttää myös uuden työntekijän kokoelmatoimintaan. Etelä-Karjalan museo on ensimmäisten suomalaisten kulttuurihistoriallisten museoiden joukossa, jolla on oma kokoelmapoliittinen ohjelma.

Museon ulospäin näkyvin työ on näyttelytoiminta, mutta monikaan ei tule ajatelleeksi, että kaikki museon toiminta pohjaa loppujen lopuksi onnistuneelle kokoelmatyölle. Siksi kokoelmien kehittäminen on äärimmäisen tärkeää tulevaisuuteen suuntaavaa toimintaa. Etelä-Karjalan museo on ottanut haasteen vastaan ja haluaa tulevaisuudessakin tuottaa mielenkiintoisia näyttelyitä omista karttuvista kokoelmistaan.

Plootulöytö **Lappeenrannan Kasukkalasta**

Kaipian talon mailta Kasukkalasta löydettiin 19.4.2007 navettarakennuksen työmaalta rahakätkö. Se paljastui melko tyypillisellä tavalla, kun töihin osallistunut Petri Peronmaa huomasi kuoppaa kaivettaessa syntyneessä maakasassa joukon vihertäviä metallilevyjä. Suurimmat niistä olivat mitoiltaan noin 18 x 19 cm, pienimmät 9 x 10 cm, kaikki paksuudeltaan 3–4 mm. Tarkemmin katsottaessa ne osoittautuivat 1700-luvun kuparisiksi plooturahoiksi.

*Yhden taalerin plootu Lappeenrannan Kasukkalan löydöstä. Rahan keskileimassa on arvomerkinä I DALER SM, kulma-
leimoissa on Kaarle XII:n peilimonogrammi ja vuosiluku
1716. Raha on vastaleimattu ("Götan leijona" ja vuosiluku
1718). Koko n. 13 x 14 cm.*

Löydön esittely

Sen jälkeen kun asiasta oli ilmoitettu Etelä-Karjalan maakuntamuseoon, Jukka Luoto ja Martti Sipari tutkivat löytöpaikan ja löysivät metallinetsimen avulla vielä neljä plootua lisää. Kaikkiaan kätkö koostui seuraavista rahoista:

2 taaleria 1719, 1721, 1734

1 taaleri 1715 (2), 1716 (2), 1721, 1723, 1727

½ taaleria 1710, 1715, 1716, 1724, 1726, 1727, 1732

Plootuja on siis yhteensä 17, nuorin niistä vuodelta 1734. Niiden ohella löydettiin rautainen hakku, raudan ja pronssivantaan palasia sekä jäännöksiä tuohivasusta, johon rahat ilmeisesti oli kätketty. Tuohipunus oli myös jättänyt jälkiä eräiden rahojen pintaan.

Plootuista lähemmin

Rahanlasku perustui tuolloin erikseen hopeaan ja kupariin siten, että taaleri hopearahaa vastasi kolmea taaleria kuparirahaa. Plootut noudattivat huomattavan metalliarvonsa takia hopearahalaskua, mikä ilmenee siitä, että niissä oli arvomerkinä *daler SM* (SM = silvermynt, hopearaha). Jos laskemme Kasukkalan löydön rahojen arvot yhteen,

saamme kätkön arvoksi 16½ taaleria hopearahaa, joka edellä mainitun laskutavan mukaan vastasi 49½ taaleria kuparirahaa. Tapanä oli yleensä laskea kuparirahassa, silloinkin kun kyseessä oli hopearahaa tai hopearahan arvoa noudattava kupariraha.

Plootut olivat omaperäinen ilmiö Ruotsin rahahistoriassa – joitakin Venäjällä ja Tanskassa tehtyjä kokeiluja lukuun ottamatta niitä ei valmistettu missään muualla. Plootuja käytettiin vuodesta 1644 vuoteen 1776. Vuoden 1715 asetuksen mukaan niiden nimellisarvot olivat 4, 2, 1 ja ½ taaleria. Yhden taalerin plootussa oli kuparia noin 750 g.

Kun valtio suuren pohjan sodan aikana yritti vuonna 1718 kerätä mahdollisimman suuren osan plootuista omaan kassaan, suoritettiin samassa yhteydessä vastaleimaus (rahoihin lyötiin yksi tai useampia ylimääräisiä leimoja). Yritys jäi kuitenkin puolittiehen, ja vain osa plootuista vastaleimattiin. Kasukkalan löydössä on molemmissa yhden taalerin plootuissa vuodelta 1715 ja toisessa taalerissa vuodelta 1716 vastaleima, joissa on Götanmaan leijonavaakuna ja vuosiluku 1718. Samana vuonna käyetyt muut vastaleimat eivät esiinny löydön plootuissa.

Suurin osa löydön rahoista on kulumattomia, suhteellisen hyvin säilyneitä kappaleita, jotka taitava konservattori voisi saada edustavaan kuntoon.

Tulkintakysymyksiä

Minkä arvoinen Kasukkalan kätkö aikanaan oli? Kirjallisuudesta löytyy tieto, jonka mukaan härkä maksoi noihin aikoihin (1735) 45 taaleria ja tynnyri ruista 18 taaleria kuparirahaa. Tieto koskee Ruotsia, mutta hintataso oli tuskin Suomessa kovin erilainen. Maahan unohtuneilla rahoilla olisi näin ollen saattanut saada härän tai kaksi ja puoli tynnyriä ruista.

Miksi rahat aikanaan jäivät maahan? Sitä on tuskin mahdollista enää saada selville. Muiden vastaavien löytöjen sekä samalta kaudelta olevien arkistolähteiden perusteella tiedämme kuitenkin, että rahojen säilyttäminen kätkeytynä oli 1800-luvun alkuun saakka yleinen tapa. Pankkipalveluja ei tuohon aikaan ollut, ei ainakaan maaseudulla. Siksi talonpojat mielellään keksivät erilaisia kätköpaikkoja rahoilleen. Varsin usein ne yksinkertaisesti kaivettiin maahan. Jos kätkeytjänä sitten kuoli ehtimättä paljastaa rahojen sijaintipaikkaa, saattoi kestää vuosisatoja, ennen kuin ne löytyivät. Monta kätköä on epäilemättä vielä löytämättä.

Pekka Sarvas julkaisi 1967 tutkimuksen Suomen 1700-luvun rahalöydöistä. Siinä on lueteltu lähes 400 kätköä. Miltään toiselta vuosisadalta ei rahalöytöjä ole yhtä paljon. Yhtenä syynä 1700-luvun rahalöytöjen runsauteen on epäilemättä väestön ja sen vaurauden kasvu varhaisempiin aikoihin verrattuna. Toisena syynä olivat sodat, isoviha 1713–21, hattujen sota ja pikkuviha 1741–43 sekä vuosien 1788–90 Venäjän-sota. Kirjallisistakin lähteistä ilmenee, kuinka rahojen ja arvoesineiden kätkeyminen lisääntyi vihollisen lähestyessä. Sota-aikoina jää myös enemmän kätköjä maahan, osittain lisääntyneen kuolleisuuden takia.

Sarvas toi esille myös kolmannen, varsin mie-

lenkiintoisen syyn 1700-luvun kätköille: seteli-inflaation. Johtuen mm. vuosien 1742–43 sodan rahoittamisesta paperirahalla alkoi setelien arvo Ruotsissa 1740-luvulla laskea metallirahaan verrattuna, ja tätä kesti kunnes inflaatio vuoden 1776 rahanuudistuksella saatiin joksikin aikaa kuriin. Talonpojat suhtautuivat paperirahaan epäluuloisesti ja pyrkivät siksi hamstraamaan metallirahaa. Tästä voidaan mainita esimerkkitapaus vuodelta 1762. Suomalainen kauppias möi voita Tukholmassa ja vaati paperirahalla maksettaessa korkeamman hinnan. Kun häntä syytettiin lainvastaisesta menettelystä, mies tokaisi: ”Syökää te setelinne, minä syön voini”. Lakitupaan jouduttuaan hän puolustautui kertomalla, kuinka vaikeata oli käyttää paperirahaa Suomessa, missä talonpojille kelpasi vain metalli. (Tuomioksi tuli 14 päivää vedellä ja leivällä – oletettavasti ilman voita.)

Mikä näistä syistä voi parhaiten selittää Kasukkalan kätkön? Se sisältää rahoja vuosilta 1710, 1715, 1716, 1719, 1721, 1723, 1724, 1726, 1727, 1732 ja 1734. Plootuja lyötiin tuolloin joka vuosi eikä eri vuosilyöntien harvinaisuudessa näytä olevan suuria eroja. Sarvas on edellä mainitussa tutkimuksessaan tullut tilastojensa perusteella siihen tulokseen, että hattujen sodan (1741–43) aikana kätkeytyneet ovat todennäköisesti löydöt, joiden nuorin raha on vuodelta 1739–42. Vertailun vuoksi voi mainita, että Bertel Tingström luettelee plooturahaa käsittelevässä kirjassaan Suomesta 139 löytöä, joiden nuorin raha on vuodelta 1722–45. Lähes puolet niistä ajoittuu Kasukkalan löydön tavoin 1730-luvulle mutta kuitenkin ennen vuotta 1739. Kasukkalan löytö vaikuttaa näin ollen rauhanaikaiselta. Pois suljettu ei kuitenkaan ole mahdollisuus, että se liittyisi vuodelta 1734 olevasta ”loppurahastaan” huolimatta vuosien 1741–43 sotaan, joka tunnetusti oli Lappeenrannan seudulla kovaa aikaa. Epätodennäköiseltä sen sijaan vaikuttaa, että se kuuluisi seteli-inflaation aikaan, joka toden teolla alkoi vasta 1740-luvun puolivälissä.

On mielenkiintoista todeta, että Lappeenrannan alueelta on toinenkin plootulöytö, jonka nuorin raha on vuodelta 1734 eli samalta vuodelta kuin Kasukkalan löydössä. Löytö tehtiin Iitiässä 1945. Siinä oli viisi kahden taalerin plootua vuosilta 1700–34. Lisäksi löydettiin Lappeenrannan kaupungista kasarmeja rakennettaessa 1915 kahden taalerin plootu vuodelta 1729. Muinaismuistolain nojalla olisi sekä Kasukkalan löytö että nämä aikaisemmat löydöt voitu lunastaa Kansallismuseon kokoelmiin, mutta koska museossa on jo pitkään ollut varsin täydellinen kokoelma 1700-luvun plootuja, ei lunastamiseen ole nähty aihetta. Kansallismuseon rahakammio pyrkii kuitenkin tallettamaan mahdollisimman yksityiskohtaiset tiedot kaikista maamme rahalöydöistä.

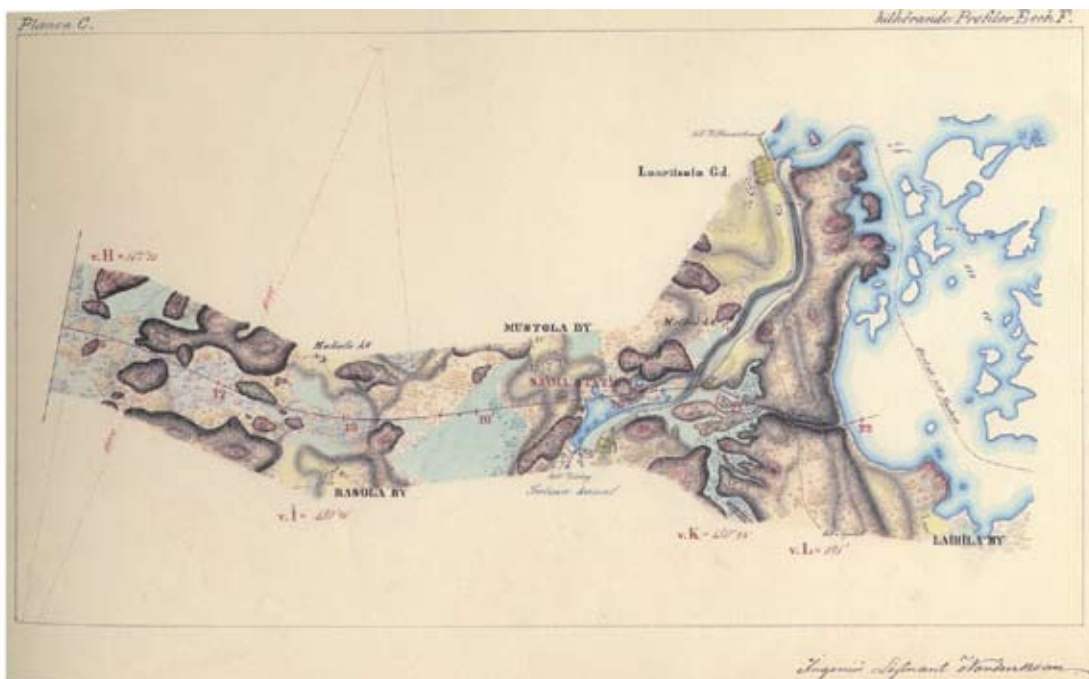
Kirjallisuutta

Sarvas, Pekka: De finska myntskatterna från 1700-talet. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1967, s. 23–146.

Tingström, Bertel: *Plate Money. The World's Largest Currency*. Royal Coin Cabinet, Stockholm 1986.

Pontuksen kaivanto

- Saimaan kanavan toinen rakentamisyritys vuosina 1607 - 1609

Rautatiesuunnitelma vuodelta 1860. Rautatiehallituksen arkisto, Kansallisarkisto. Topografisk plan öfver trakten längsmed den projekterade järnvägen Lahtis – Wiborg jemte bibanan till Saimens wattensystem (Oiva Turunen, Höyryllä Hämeeseen Rautatie Helsingistä Hämeenlinnaan, Tammi 2003).

Pontuksen kaivantoon liittyy monenlaisia legendoja. Monissa niistä siunataan luojaa siitä, että kanava ei valmistunut, koska suluton vesiväylä olisi ryöstäytynyt soraharjussa hallitsemattomasti ja Saimaan vedenpinta olisi laskenut kuka ties useita metrejä. Pontuksen kanavan paikkaa on pidetty erinomaisena erityisesti siitä syystä, että sen kohdalla ei ole kalliota, olihan Pontuksen kanavaa edeltänyt ensimmäinen kanavan rakentamisyritys keskeytynyt Lauritsalan kallioon noin sata vuotta aikaisemmin. Olisiko kanavan loppuun rakentaminen ollut helpompaa ilman kalliota? Vai olisiko kallio jopa helpottanut tarvittavien sulkujen rakentamista?

Salpausselän läpi tehtävän kaivannon onnistuminen oli joka tapauksessa koko hankkeen keskeinen asia.

Viimeistään Viikinkiajasta lähtien Saimaan alueen tuotteita vietiin vesistöjä pitkin maailmanmarkkinoille. Keveiden turkisten kuljetusta eivät vesiteitä yhdistävät maataipalet suuresti haitanneet. 1500-luvun löytöretkien myötä raha-

talous levisi tervakaupan mukana Saimaalle. Tervatynnyreiden kuljetus vaati suurempia veneitä, joiden kulku katkesi Etelä-Saimaalla Ensimmäiseen Salpausselkään. Vuoksi kulki Salpausselän poikki, mutta sen yläosan lukuisia runsasvetisiä ja jyrkkiä koskia oli vaikea kulkea ja toisaalta Vuoksi laski Laatokkaan Käkisalmessa silloisen valtakunnan rajan toisella puolella. Suora vesitie Vuokselta Viipuriin oli maankohoamisen vuoksi sulkeutumassa Heinjoen Vetokalliolla.

Salpausselän etelärinteiden lähdevesistä saivat alkunsa putrot, jotka valuma-alueen laajentuessa kasvoivat vähitellen joiksi ja siellä täällä pieniksi lammiksi ja järviksi. Maanviljelyn ja uiton vaatimia perkauksia ei ollut tehty, joten joet olivat monin paikoin nykyasuaan selvästi laveampia ja syvempiä; niitä pitkin oli mahdollista kuljettaa tavaraa, vaikka virtaavat vesimäärät eivät olennaisesti poikenneet nykyisistä. Vesitie oli välittömästi Salpausselän takana ja oli luonnollista, että harmillisen esteen poistamisesta haaveiltiin.

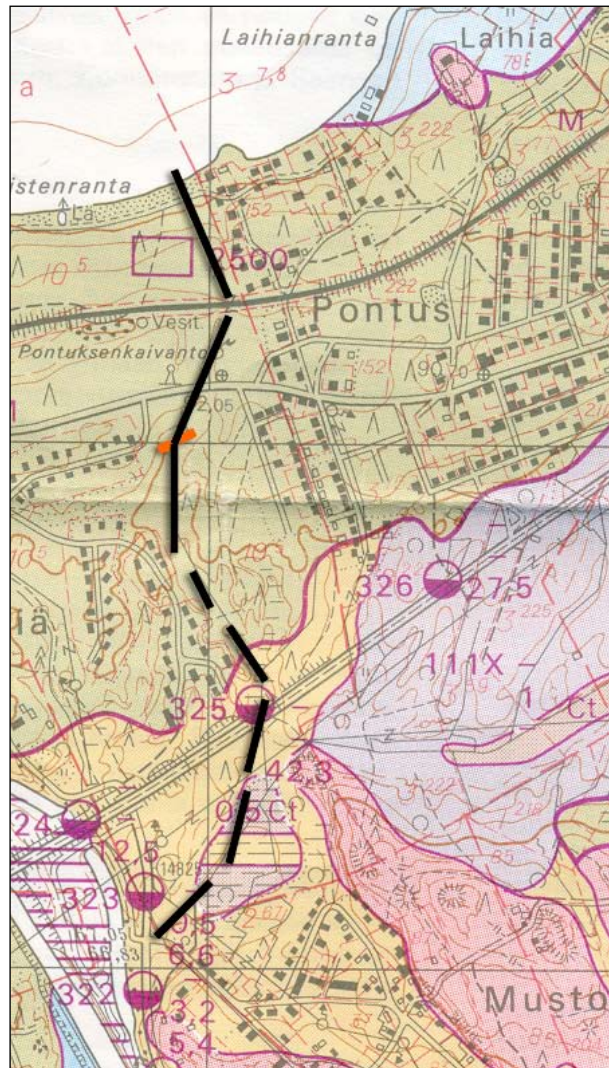
Ensimmäinen kanavointiyritys tehtiin nykyisen kanavan kohdalla Lauritsalassa 1500-luvun alussa. Voimat eivät silloin riittäneet yhdistämään Saimaasta alkavaa vesiväylää Soskuan jokeen. Matka ei ollut pitkä, ainoastaan puoli peninkulmaa, mutta reitti oli kallioinen. Kallion rikkomiseen tulta ja vettä käyttäen ei ollut riittävästi aikaa eikä voimia.

Kustaa Vaasan noustua valtaan vuonna 1523 Ruotsin valtakunnassa tapahtui paljon. Katolisen kirkon valta syrjäytettiin uskonpuhdistuksessa ja kirkon omaisuus siirtyi valtiolle, Pohjoismaita yhdistävä Kalmarin Unioni lakkasi ja Hansa-liiton toiminta loppui. Kaiken kaikkiaan valtion mahti kasvoi merkittävästi. Löytöretket olivat käynnissä, puulaivoja tarvittiin paljon ja Saimaan alueen tervalle oli runsaasti kysyntää. Parhaimmillaan Viipurin kautta kulki yli kolmannes koko valtakunnan tervan viennistä. Vesitse oli tehokasta kuljettaa tervatynnyreitä. Ensimmäinen Salpausselkä katkaisi kuitenkin vesitien Etelä-Saimaalla. Terva oli varastoitava odottamaan talven rekikuljetuksia. Merkittävin varastointipaikka kehittyi nykyisen Lappeenrannan linnoituksen niemelle, paikalle missä keskiaikainen Ylinen Viipurintie lähes sivusi Saimaan rantoja.

Kuljetusongelmaa yritettiin ratkaista moneen otteeseen. Vuonna 1607 kuningas Kaarle IX antoi lopulta kanavan rakentamismääräyksen. Kuninkaan määräys kuvaa hankkeen tärkeyttä ja valtakunnallisuutta. Samaan aikaan myös muualla Ruotsissa tehtiin kanavia. Ensimmäinen sulkku, Lilla Edet, valmistui nykyisen Göteborgin pohjoispuolelle samoihin aikoihin vuonna 1607. Valtakunnassa osattiin siis rakentaa vesiteitä. Suunnitelmia ei ole löydetty arkistoista, mutta voisi luulla että valtakunnallisen hankkeen käytössä oli paras mahdollinen osaaminen ja riittävät voimavarat. Salpausselän läpäisevän kanavan rakentamista varten annettiin määräys, jonka mukaan kolmen verotalon oli työtä varten annettava mies. Näin lähialueen voimavarat valjastettiin työhön. Työtä tehtiin raja-alueella, jossa oli ennenkin selvitty mittavista hankkeista rakennettaessa Viipurin ja Olavinlinnat.

Kanavatyötä johtamaan valittiin amiraali Bengt Seversson Juusteen. Oliko hänen ansiotaan tai ei, mutta kanavan paikka Ensimmäisellä Salpausselällä Soskuanjoen latvoilla oli huolellisesti valittu; kaivetun kanavan pituudeksi olisi tullut vain muutama kilometri. Siihen aikaan pyrittiin kaikin tavoin vähentämään suuritöistä kaivuutyötä, koska se oli väylärakentamisen edistymisen edellytys.

Kaivanto suunniteltiin paikalle, jossa Saimaan vedenpinnasta (noin +76) nouseva Salpausselkä oli muuta ympäristöään alempana korkeimmillaan noin tasolla +95. Kaivannon pohjoisosassa ei ollut soraharjua, kuten usein ajatellaan, vaan vaikeasti kaivettava kivinen ja lohkareinen jääkauden reunamoreeni. Korkeimman kohdan jälkeen on noin parisataa metriä leveä helposti kaivettava hiekka- ja sorakangas, jonka eteläpuolella on jääkauden sulamisvesien syövyttämä suurehko raviini. Raviinin alaosassa Salpausselältä tihkuvat pohjavedet lähteiksi ja puroiksi maanpinnalle. Näistä puroista alkaa vähitellen myös Soskuanjoki (Juustilanjoki).

Kaivannon kulku yhtenäinen viiva ja kirjoittajan käsitys lopputuloksesta, musta katkoviiva. Kuvan pohjana on maaperäkarta.

Joki ei ole suuri, mutta sen aikaisilla veneillä olisi ilmeisesti pystytty jokea myöten kulkemaan.

Kaivetusta kanavasta on jäljellä näyttävä kaivanto. Vanhan Lappeenranta - Joutseno tien kohdalla paikassa, jossa kaivanto näkyy helposti, on kaivannon leveys yläosassa noin 25 metriä ja syvyys 4-5 metriä. Kaivannon pohjan leveys vaihtelee. Tien eteläpuolelle kaivanto on syvimmillään, noin 7-8 metriä ja se on selvästi pohjoisosaa leveämpi. Noin 100 metrin etäisyydellä tiestä kaivanto yhtyy jääkauteen raviiniin. Saimaan rannan läheisyydessä kaivua on selvästi vaikeuttanut Salpausselän rakenteeseen yleensä kuuluva jäätikön kasaama kivinen ja lohkareinen moreenivalli. Täällä kaivanto on kapea ja vieläkin melko jyrkkäluiskainen. Kaivutyön muistona on kaivannon pohjalla suuria lohkareita. Osa lohkareista on nostettu kaivannosta ja koottu Saimaan rannan läheisyyteen.

Vaikka työtä aloitettiin lähes koko kaivannon matkalla, kaivutyöstä tehtiin ennen töiden lopettamista vain pieni osa

ehkä noin 30 000-50 000 m³. Lähellä maanpintaa kaivu oli pääosin helppoa hiekan kaivua ja kuljetusmatka oli lyhyt. Syvemmällä kaivu vaikeutui ja työ lisääntyi. Pontuksen muistomerkin kohdalla, vanhan Lappeenranta – Joutseno -tien vieressä, olisi pitänyt kaivaa vielä noin 20 metriä kaivettua alemmaksi. Kun otetaan huomioon tarvittava luiskankaltevuus, kaivu olisi ulottunut leveys suunnassa lähes 50 metriä kanavan pohjalta molemmille puolelle. Mahtava kaivanto! Jäljelle jääneet kaivumassojen muotoilemat harjanteet molemmin puolin kaivantoa kuvaavat rakentajien realistista käsitystä tarvittavasta luiskankaltevuudesta. Tuskin raskaita kuormia on turhan pitkälle kuljetettu. Nykyisen rautatien kohdalta Salpausselän korkeimmalta kohdalta olisi kanavan täytynyt olla yli 20 metriä nykyistä syvämpi. Kun kanavaa varten olisi täytynyt kaivaa kaikkiaan noin 500 000-1 000 000 m³, oli työstä kahden vuoden aikana tehty vain muutama prosentti. Toteutuneella vauhdilla kanavan rakentaminen olisi kestänyt vuosikymmeniä. Kunin-gas Kaarle IX tilannekuva lieene ollut pahasti hämärä, kun hän vuonna 1608 visioi kanavan valmistuvan seuraavan vuoden aikana. Ehkä kuninkaan käsitys kuvaa hankkeen laajempaakin epärealistisuutta.

Usein arvioidaan, että kanavan edellyttämät sulut olisi välttämättä rakennettava kallioon. Toisaalta kallio olisi ollut este kaivannolle. Sulkua tehtiin jo Pontuksen kaivannon kaivamisen aikana Keski-Euroopassa, myös irtomaihin. Näin erityisesti Hollannissa, jossa kallion pinta on parin sadan metrin syvyydessä maan alla. Sulkujen perustamisesta kallioon saadaan monenlaista hyötyä erityisesti nykyisin, kun louhiminen ei ole ongelma. Eroosiovaara on olematon, kallio ottaa vastaan suuretkin vedenpaine kuormat, pohjavesivirtauksia, jotka syövyttäisivät maankamaraa ei yleensä tarvitse pelätä jne., mutta sopivia tekniikoita käyttäen nämä ongelmat voidaan ratkaista myös irtomaihin tehdyissä suluissa. Silloisella sulkutekniikalla voitiin vedenpintaa laskea vain noin 3...4 metriä sulkua kohti, kuten Vanhassa Saimaan kanavassa tehtiin. Kivimuurit ja puuluukut eivät kestäneet suurempia vedenpaineita. Sulkua olisi tarvittu Pontuksen kaivannossa ennen Soskuanjokea useita, ehkä 5-6, kenties enemmänkin.

Luultavasti Pontuksen kaivannonkin kohdalta olisi kallio löytynyt Saimaan vedenpinnan tason yläpuolelta, kuten se löytyy monin paikoin kaivannon ympäristössä. Olisiko kallio estänyt rakennustyön? Ainakin se olisi sitä edelleen vaikeuttanut. Onko selvitetty olisiko kaivanto jo rakentamisaikana ulottunut kallionpintaan ja mahdollisesti ollut syynä töiden lopettamiseen?

Mitä jos kaivanto olisi kuitenkin saatu tehdyksi ilman sulkua ja vedet olisivat ryöstäytyneet. Vai olisivatko ne voineet ryöstäytyä? Varmaa tietoa tästä ei voida saada. Salpausselkä on kaivannon kohdalla rakenteeltaan samantapainen kuin Vuoksen kohdalla Imatralla, tosin huomattavasti korkeampi. Vuoksen syntyessä Saimaan pinta aleni välittömästi noin kaksi metriä ja myöhemmin noin metrin lisää. Luonnontilaisen Vuoksen niskalla kuohui kivinen ja lohkarainen Niskakoski. Vuoksen syöpyminen pysähtyi ennen kalliota

moreenin kiviin ja lohkarisiin. Pontuksen kaivannon kohdalla moreenikerroksen paksuus on huomattavasti suurempi kuin Vuoksen suussa. Varsinaista vesien ryöstäytymistä Höytiäisen, Vuoksen Taipaleenjoen tai Längelmäveden Kaivannon tapaan ei olisi voinut tapahtua. Kaikissa näissä virtaava vesi söi uomansa nopeasti hiekkaiseen maaperään. Voidaan jopa ajatella, että Pontuksen kaivannon kohdalla olisi kaivetusta ja siirretyistä kivistä ja lohkarista voitu tehdä pato, joka olisi hätätilanteessa rajoittanut merkittävästi virtausta ja ehkä estänytkin sen. Ei näytä todennäköiseltä, että Saimaan pinta olisi pahimmassakaan tilanteessa alentunut merkittävästi.

Jos kanavan teko olisi lopulta onnistunut hallitusti tai hallitsemattomasti, niin Lappeenrannan kaupungin historia olisi voinut olla tyystin erilainen. Toimiva sulkukanava olisi ohjannut tervaveneet Linnoituksen markkinapaikan ohi suoraan Viipuriin. Ryöstäytynyt uusi Saimaan lasku-uoma olisi hakenut uomansa kallioon tai lohkariseen moreeniin ja tämän kosken rannalle olisi voitu rakentaa myöhemmin teollisuutta. Ehkä Kaukaan tehtaat olisivat Pontuksen kosken rannalla? Ja mikä tärkeintä Etelä-Karjalassa, uusi uoma olisi vähentänyt Vuoksen virtaamaa nollasummapelissä, jossa Saimaasta lähtevä kokonaisvesimäärä on muuttumaton. Imatran teollistumisedellytykset olisivat olleet toteutunutta huonommat.

Optimistiset käsitykset, että kaivanto olisi voinut valmistua parissa vuodessa, olivat vailla todellisuuspohjaa. Mihin harhakäsitys perustui, kun Ruotsissa oli kokemusta kanavien rakentamisesta? Esimerkiksi Ruotsin ensimmäisen sulkukanavan Lilla Edetin rakentaminen kesti parikymmentä vuotta. Ehkä asiantunteva tieto ei kulkeutunut Tukholmaan asti tai kenties asiantuntemusta ei ollut hankkeen takana riittävästi.

Pontuksen kanavan rakentamisen keskeyttämisen syyksi nähdään usein työtä johtaneen amiraali Bengt Seversson Juusteenin kuolema. Ehkä suurempi syy oli levoton aika, joka vaatii kokoamaan voimavarat sotaan Venäjää vastaan. Sodan jälkeen solmittiin Stolbovan rauha vuonna 1617, jolloin raja siirtyi Laatokalle ja Inkerinmaalle, nykyisen Pietarin alueelle saakka. Kiinnostus Saimaan alueeseen väheni, kun Viipurin talousalue laajeni itään.

Kanava-ajatus jäi kuitenkin kytemään ja nousi aika ajoin esille. Pietari Brahe suunnitteli kanavan loppuun rakentamista 1640-luvulla. Myöhemmin Uudenkaupungin rauhan raja siirtyi Saimaan ja Viipurin väliin ja kanava-ajatus hautautui syvemmälle. Saimaan kanava rakennettiin lopulta valmiiksi 1800-luvun puolivälissä. Silloin rakentamiseen koottiin alusta alkaen tarvittava osaaminen ja riittävät voimavarat. Pontuksen kaivanto ei kuitenkaan jäänyt vielä rauhaan. Ensimmäinen rautatie Saimaan rannalle suunniteltiin kulkemaan kaivannon kautta vuonna 1860 (kuva 1). Tämäkään suunnitelma ei edennyt valmiiksi. Suunnitelma osoittaa kuitenkin sen miten tärkeää oli löytää väylille - myös rautatielle - reitti, jossa kaivutyön määrä olisi mahdollisimman vähäinen, vaikka kaivamista olisi riittänytkin!

Mitä luututkimus kertoo **1500-1700 -luvun lappeenrantalaisten elämästä?**

Vanhan lappeen kirkon paikalla järjestettiin viemäritöiden takia vuoden 2007 touko-kesäkuussa arkeologinen kaivaus. Lappeen kirkon oletetaan siirtyneen Kauskilasta Lappeen markkinapaikalle (myöhemmän linnoituksen eteläosaan) 1500- luvun puolivälissä eli noin sata vuotta ennen Lappeenrannan kaupungin perustamista. Paikalla oli kolme kirkkoa, joista viimeisin paloi salamaniskusta 1790 (Vuorinen 2001:21-43).

Hauta 23 alaleuka, jossa kulmahampaassa liitupiipun jälki

Kaivauksissa löydettiin yhteensä 25 hautaa. Kaikki vainajat oli haudattu kristillisen tavan mukaan pää länteen ja jalat itään, jotta he näkisivät Kristuksen nousevan tuomiopäivänä auringon nousun myötä. Hautaustapa auttaa arkeologeja erottamaan kristilliset hautaukset pakanallisista. Suurin osa vainajista oli yksittäishaudoissa ja selinmakuulla kädet suorana sivuilla tai vatsan päälle taivutettuna. Haudat 1 ja 18 muodostavat poikkeuksen tästä säännöstä. Haudan 1 vanha mies ja nainen oli haudattu kasvokkain kyljelleen. Haudan 18 aikuiset vainajat oli haudattu päällekkäin.

Löytöinä saatiin lukuisten arkunnaulojen lisäksi 6 rahaa 1500-1700- luvuilta sekä yksi rautainen nappi. Varhaisin rahoista on numismaatikko Tuukka Talvion mukaan todennäköisesti vuodelta 1573. Se löytyi hautojen täytemaasta, mutta on todennäköisesti kuulunut johonkin hautaan, joka on tuhoutunut uusia hautoja kaivettaessa. Uudempien hautojen kaivaminen oli tuhonnut osia vanhemmista haudoista. Arkut oli tehty männystä (Jäkärä 2007 ks. Salo 2007). Vainajan 13 kädestä löydettiin hiuksia juurineen, joiden mukana oli päätäin munia (Kirjavainen 2007, ks. Salo 2007) Vainajien vatsan kohdalta otetut maanäytteet ovat parhaillaan analyysissä.

Luuanalyysissä voidaan määrittää vainajien ikä, sukupuoli, pituus, luustossa näkyvät sairaudet ja synnynnäiset poikkeavuudet. Naisia oli tälle kohtaa hautausmaata haudattu muutama enemmän kuin miehiä (10 naista, 7 miestä). Loppuista kahdeksasta, joiden sukupuolta ei pystytty määrittämään, neljä oli lapsia.

Vainajien ikä-arviot

Suurin osa tutkituista vainajista oli nuoria aikuisia. Nuorten aikuisten luut ovat kovempia ja säilyvät paremmin kuin lasten- ja vanhusten luut. Lapsille on voinut olla hautausmaalla oma alueensa. Kaivausalueella tavatuista lapsenhaudoista kolme olikin samassa rivissä vierekkäin. Vanhoja naisia on otoksessa enemmän kuin miehiä. Tämä on poikkeuksellista sillä vanhojen naisten luut säilyvät heikommin kuin vanhojen miesten luut. Sen lisäksi vanhojen naisten luut saavat vaihdevuosien jälkeen miehiä piirteitä. Arvioiden mukaan miesten pituus on vaihdellut noin 160 cm:stä noin 172 cm:iin ja naisten pituudet noin 153 cm:stä 167 cm:iin.

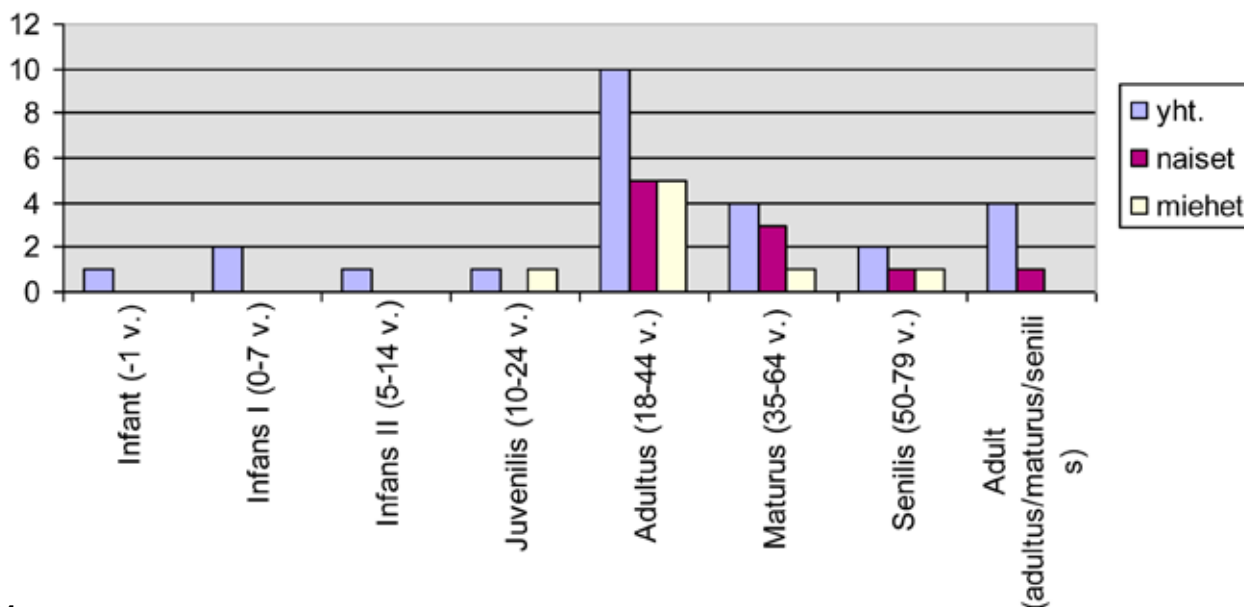
Suurin osa todetuista sairauksien merkeistä liittyi hammas-sairauksiin. Hammasmätää eli reikiä (Caries) hampaista löytyi lähes kaikilta aikuisilta. Yhdelläkään lapsella ei ollut reikiä hampaissaan. Hammaskiveä löytyi kymmeneltä vainajalta. Näistä yksi oli 10-24-vuotias, muut vanhempia. Kymmenen aikuista oli myös menettänyt yhden tai useamman hampaan ennen kuolemaansa ja kuudella oli leukaluuhun asti edennyt tulehduspesäke (abscess). Kahdella havaittiin lisäksi huomattava leukaluun vetäytymä (parodontitis), joka aiheuttaa hampaiden vihlontaa. Hammas-sairauksien perusteella voisi väittää että hammashygienia on ollut puutteellista. Reikiintymistä aiheuttaa myös hiilihydraattipitoinen ravinto. Sen sijaan nykyisin yleistä purentaan liittyvää ongelmaa eli ahtautta leukaluussa oli vain yhdellä vainajalla, jolla viisaudenhampaat eivät olleet mahduneet puhkeamaan.

Seuraavaksi yleisimpiä olivat nivelmuutokset. Niitä tavattiin yhteensä yhdeltätoista vainajalta. Kaikilta vanhemmilta aikuisilta (Maturus/Senilis) löydettiin nivelmuutoksia vähintään kolmesta eri kohtaa. Yhteensä kahdeksalta nuoremaksi aikuiseksi (Adultus) ja aikuiseksi (Adult) määritellyiltä vainajilta löytyi nivelmuutoksia yhdestä tai kahdesta kohtaa luustoa. Yleisimpiä ne olivat selkänikamissa. Ne saattavat olla normaaleja iän mukanaan tuomia muutoksia tai johtua painavien lastien kantamisesta, mutta voivat myös liittyä johonkin tarkemmin diagnosoitavaan nivelsai-

rauteen (esimerkiksi Osteoarthritis). Nivelsairauksista ei voi tehdä tarkempaa diagnoosia ilman vainajan koko luustoa.

Kolmanneksi yleisin patologiatyyppejä liittyy puutostauteihin. Hypoplasia on hammaskiilteen kehityshäiriö, joka johtuu lapsena koetusta ravintoainepuutoksesta tai sairaudesta, joka on estänyt ravintoaineiden imeytymistä. Hypoplasia laskettiin tässä yhteydessä puutostauteihin eikä hammassairauksiin. Hypoplasiaa on viidellä eri vainajalla, joista neljä on miehiä. Hypoplasiaa aiheuttavasta ongelmasta on kärsitty eniten noin 2-3 vuoden iässä. Tämä saattaisi liittyä esimerkiksi äidinmaidosta vieroittamiseen. Haudan 5 alle 7-vuotiaana kuolleella vainajalla oli merkkejä raudanpuuteanemiasta (Cribra orbitalia) ja mahdollisesti C-vitamiinin puutoksen aiheuttamasta keripukista (Scurvy). C- vitamiinia tarvitaan raudan imeytymiseen, joten diagnoosit tukisivat toisiaan. Haudasta 8 olevalla 10-14-vuotiaana kuolleella vainajalla oli merkkejä 3-6,5 vuoden ikäisenä olleesta hypoplasiaasta. Samalla vainajalla oli kyynär- ja varttinäluissa (Radius, Ulna) merkkejä mahdollisesti riisitaudin aiheuttamista muutoksista. Riisitautia olisi sairastettu konttausiässä, joten diagnoosit eivät tue toisiaan. Lappeenrannassa on myös historiallisten lähteiden mukaan ollut toisinaan pulaa ruoasta. Esimerkiksi vuonna 1680 on tehty valitus siitä että viipurilaiset ostivat ruokaa suoraan maalaisilta eikä se näin ollen päätynyt Lappeenrannan torille (Murto 1949:22, Jalkanen 1913:104). Raastuvassa oli käsiteltävänä tapauksia 1600-luvun puolivälissä, jossa Lappeenrantaa nimiteltiin nälkäkaupungiksi (raastuvan pöytäkirjat 15/10 1653 ja 8/3 1654, Jalkanen 1913:94,95). Katovuodet koettelivat Lappeenrantaa usein (Vuorinen Murto 1949:25,55).

Haudassa 17 olevalta aikuiselta on katkennut vasen jalka, mutta se on parantunut kokonaan lähes entiseen asentoonsa. On mahdollista, että se oli lastoitettu. 1700-luvulla Lappeenrannassa on ajoittain asunut lääkäri (Murto 1949:84). Haudan 21 naisen nilkanluussa on myös hyvin parantunut pieni vamma. Haudan 13 vainajan muutokset sääri- ja pohjeluussa (Tibia sin., Fibula sin.) tulkittiin parantuneeksi tulehdukseksi, joka ei ole ollut aktiivinen enää kuolinhetkellä. Haudan 18.2 aikuisen vainajan vasemmas-

Kuva kaivausten ajalta: haudan 3 nuori aikuinen nainen.

sa sääriluussa oli aktiivista uuden luun muodostusta, joten tulehdus (Osteitis/periostitis) tai vamman paraneminen oli käynnissä kuolinhetkellä. Muista patologioista mainittakoon hyvänlaatuinen kasvain (Osteoma) haudan 1.2 vanhan miehen otsaluussa (Frontale) sekä synnynnäinen epämuodostuma nikamassa (Spondylolysis), mutta ne eivät ole aiheuttaneet vakavia ongelmia.

Useammalta kuin yhdeltä vainajalta löytyneistä geneettisistä merkkitekijöistä voi päätellä sukulaisuussuhteita. Haudan 1.1 vanhalla naisella ja haudan 9 nuorella miehellä on hampaistossaan ylimääräinen hampaan alku. Kaulanikamassa olevaa geneettistä poikkeamaa (Foramen bipartite) on haudan 4 nuorella miehellä, haudan 7 nuorella naisella, haudan 14 nuorella miehellä ja haudan 8, 10-24 vuotiaalla pojalla. Kolmella ensiksi mainitulla sekä haudan 23 nuorella miehellä on lisäksi olkaluussa (Humerus) sama geneettinen merkkitekijä (Septal aperture). Haudan 23 nuorella miehellä on myös lapionmuotoiset etuhampaat (Shovel shaped incisor) kuten on haudan 15 nuorella naisella. Molemmilla on myös ylimääräisiä saumaluita (Sutural bone). Haudan 8 10-24-vuotiaalla pojalla on yhteistä myös haudan 20, 5-14-vuotiaaseen lapsen kanssa sillä näillä molemmilla on ylimääräisiä saumaluita takaraivonluun ja pääläenluun välissä (Lambdoid bones). Nämä vainajat saattavat olla sukua keskenään. Sukulaisuussuhteita voi edelleen selvittää esimerkiksi hampaissa olevia geneettisiä merkkitekijöitä tutkimalla tai DNA-analyysillä, joihin ei ollut tämän tutkimuksen yhteydessä aikaa tai rahaa.

Myös elintavat jättävät merkkejä luustoon. Piipun polttamisesta aiheutuneita kulumia on yhdellä vanhalla naisella haudassa 1.1. Hän on pitänyt piippua vasemmassa suupielessä. Samoin on tehnyt haudan 14 noin 164 cm pitkä aikuinen mies. Sen sijaan pisimmäksi määritetty, haudan 23 nuori aikuinen mies on polttanut piippua oikeassa suupielessä. Lappeenrannassa on ollut saatavissa tupakkaa 1600-luvun puolivälistä alkaen, vaikka nuuska ja purutupakka olivat yleisempiä (Jalkanen 1913:8,13, Murto 1949:7).

Painetut lähteet:

Jalkanen, K.J. 1913: *Lappeenrannan kaupungin historia 1649-1741*, Jyväskylä
Murto, T.G. 1949: *Lappeenranta 300 vuotta kaupunkina*, Lappeenranta
Vuorinen, A. 2001: *Lappeenrannan kirkot, Entisten ja nykyisten kirkkojen vaiheita Kauskilasta Sammonlahteen*, Lappeenranta

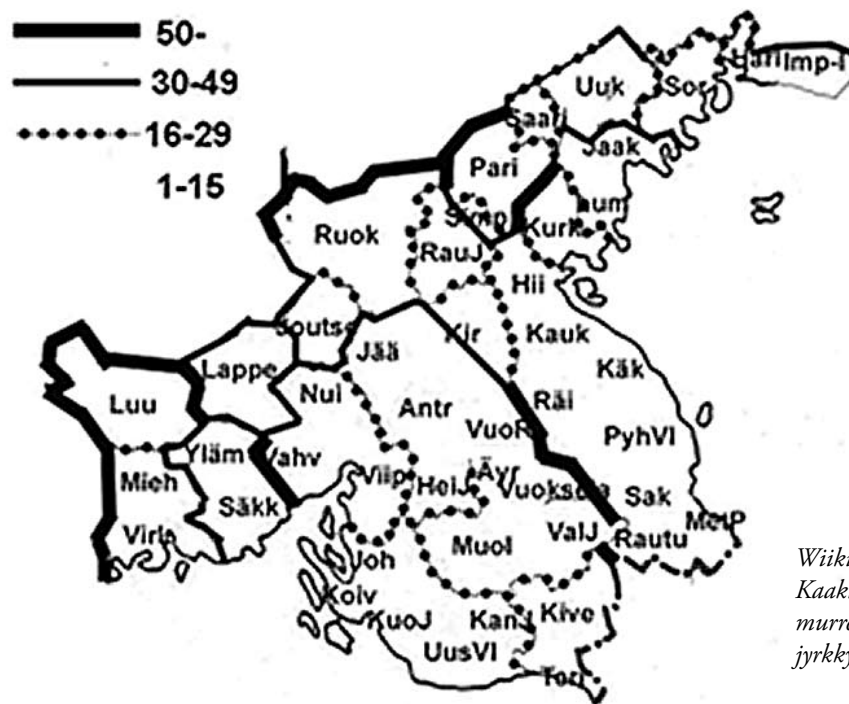
Painamattomat lähteet:

Salo, K. 2007: *Lappeenranta Lappeen kirkko, Hautausmaalueen arkeologinen kaivaus*,
Museovirasto Rakennushistorian osaston arkisto

Suullinen tiedonanto:

Jäkärä, Tiina (FM, arkeologi) 16.10.2007
Talvio, Tuukka (numismaatikko) Helsingissä 12.10.2007

Sano se Murteella

*Wiikin kirjan kuvitusta:
Kaakkois-Suomen
murrealueen neljän
jyrkkyydstason rajat.*

Professori Kalevi Wiik on julkaissut Pilot-kustantamon painamana laajan teoksen, jolla on nimenä: "Sano Se Murteella - Minkälaisia Suomen murteet ovat ja missä niitä puhutaan".

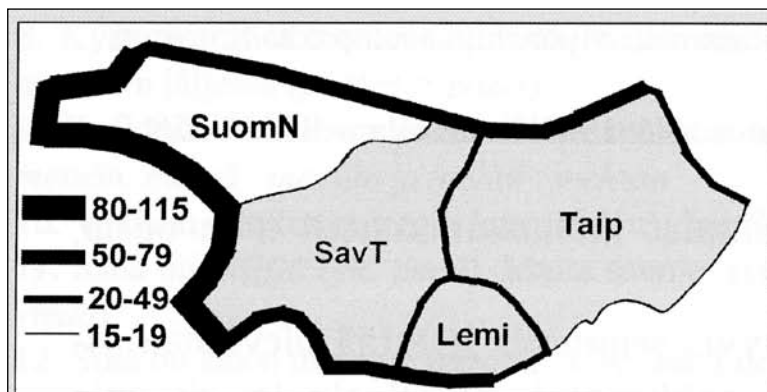
Wiikin esitys on monelle Etelä-Karjalan historianharrastajalle tuttu, sillä hän on pariinkin kertaan käynyt puhumassa murrerajoista Etelä-Karjalassa. Kieli on keskeinen identiteettiä muodostava tekijä ja siksi Wiikinkin kirja on mielenkiintoinen, jos ja kun aletaan pohtia mikä pitää nykyisen Etelä-Karjalan väestöä yhteisen kotipaikan ohella yhdessä.

Koko entinen Viipurin läänin alue kuului ns. kaakkoismurteiden alueeseen. Wiik luo kuvan näiden murteiden varhaishistoriasta ja johtaa murteet rautakautisesta asutuksesta. Ainakin Wiik ja luultavasti myös muut kielitieteilijät pitävät siis Karjalan kieltä ikimuistoisena. Jos siis tšekäläinen väestö on puhunut jo ammoin omaa muista

murteista poikkeavaa kieltään, on se hyvinkin voinut mieltää itsensä naapuriheimoista poikkeavaksi kokonaisuudeksi.

Kaakkoismurteiden erityisluonteen ymmärtämisen kannalta olennaista on luoda kuva näiden murteiden erityispiirteistä. Wiik on taulukoin näyttänyt miten tämä murre poikkeaa nykyisestä kirjakiielestä.

Koko Etelä-Karjalan identiteetin kannalta olennainen kysymys on suhde Savoan. Kaakkoismurteita puhutaan Wiikin mukaan vielä jossain Lappeenrannan ja Imatran alueella, mutta usein nämä alueet luetaan Savoan. Wiik on murrenäyteparilla konkreettisesti näyttänyt, miten tšekäläinen murre poikkeaa Savosta: "Myö saahaa männä akkoi kans viemää ruuvvat (putroo ja särkilöi) talloo; väk syöp ja juop hyväst ja tulloo kylläseks." Yleiskielisenä: "Me saamme mennä akkojen kanssa viemään ruoat (puuroa ja särkiä) taloon; väki syö ja juo hyvin ja tulee kylläiseksi. Seuraava

Kartta 280. Lemin seudun siirtymämurteiden alue, pitäjämurrerajojen jyrkkyydet. Yleisimmin Lemin ryhmän kuuluviksi tulkitut pitäjät ovat tummennettuina. Kaksi seikkaa: Suomennimen ja Savitaipaleen välinen raja on erittäin loiva. Lähes yhtä

loiva on myös Taipalsaaren ja Savitaipaleen välinen raja. Edellistä rajaa pidetään kuitenkin Lemin ryhmän ja Etelä-Savon rajana ja jälkimmäistä pitää Kettunen kahden ryhmän IX8a:n ja IX8b:n välisenä rajana. Ryhmän länsirajan jyrkkyys (80-115) perustuu siihen, että nämä pitäjänrajat toimivat samalla koko Suomen länsi–itä -rajana.

Wiikin kirjan kuvitusta: Lemin seudun siirtymämurteiden alue.

lause sisältää kaikki ne viisi piirrettä, jotka ovat saapuneet ”paluulähetyksenä” Savosta Kaakkois-Suomeen: ”Sanon, että mehtäessä väkkie tulluo ja männyö, ja poan peältä soap kalloa ja leipää.” Yleiskielisenä: Sanoin, että metsässä väki tulee ja menee, ja padan päältä saa kalaa ja leipää.”

Kipeä kysymys monelle on se, että Etelä-Karjala on ollut savolaisen Amerikka, eli tänne on pesiytynyt paljon savolaisuutta, mikä hämmentää alunperäisestä Karjalasta ja kaakoismurteista saatavaa kuvaa.

Wiikin tutkijanpersoonalle on ominaista kartografisten esitysten laatiminen. Hänen pyrkimyksensä tässä esityksessä on ollut osoittaa ne rajat, joiden kohdalla puhuttu kieli muuttuu voimakkaimmin. Karjalan yleiskartasta käy ilmi, että nykyinen Etelä-Karjala muodostaa murteiden osalta yhtenäisen kokonaisuuden. Pähkinäsaaren-Täyssinän-Uudenkaupungin-rauhojen raja näkyy kuitenkin kartassa niin, että tämän rajalinjan takainen kieli poikkeaa selvästi toisella puolella rauhan rajaa puhutusta.

Erityistä huomiota Wiik on uhrannut Lemin välimurteelle. Sitä on puhuttu Lemin lisäksi Savitaipaleella ja Suomen-niemellä ja Taipalsaarella. Tutkijat näkevät tämän murteen aseman vähän toisistaan poikkeavasti. Erityisesti Suomen-niemen kieli on liitetty jo savolaismurteisiin. Erot ovat kuitenkin tuntuvat ja erityisen jyrkät ne ovat Wiikin julkaiseman kartan mukaan lännen suuntaan.

Saulo Kepsu on korostanut Lappeen Karjalan erityisluonnetta paikannimiä koskevissa tutkimuksissaan ja myös

vuosi sitten Savitaipaleella luennoinut Timo Rantakaulio on paikannimiaineistonsa perusteella luonut kuvaa Etelä-Karjalasta kielen ja nimityksen perustella omaimaaisena maakuntana.

Kielitiede ja nimitystutkimus eivät kuulu varsinaisesti museon toimialaan. Etenkin nimityksen keruuta tulisi kuitenkin voida edistää musealisena hankkeena. Mehän olemme tilanteessa, jossa vanha nimitys kulttuurimaisema tuhoutuu autoitumisen ja metsittymisen seurauksena. Vielä on olemassa niitä, jotka tuntevat paikkojen vanhat ehkä vuosisataiset nimet. Jos niitä ei tänään kerätä muistiin, ovat ne maiseman ohella ikuisiksi ajoiksi hävinneet.

Wiikin ja muiden kielitieteilijöiden tutkimuksilla on mielenkiintoa Etelä-Karjalan identiteetin kannalta. Etenkin prof. Jukka Korpela on viime aikoina painottanut maakuntaidentiteettien nuoruutta; ne on luotu hänen mukaansa vasta 1800-luvulla. Tämän mukaan ei olisi ollut olemassa mitään ikäikaista Karjalaa ja karjalaisuutta, joka olisi kulkenut paikallisen väestön kantamana aina rautakaudelta lähtien. Tässä lyhyessä kirjaesittelyssä ei ole tarkoitus ryhtyä luomaan käsitystä siitä, miten kaukaa menneisyydestä Karjalan maakunta kumpuaa ja onko paikallinen väestö koskaan mieltänyt kuuluvansa johonkin Karjalan heimoon. Todettakoon vain lyhyesti, että karjalaiset mainitaan jo vuodelta 1187 Sigtunan hävittäjinä. Jos tieto on oikea, oli jo tuolloin olemassa jokin jo sotajoukkoja ylläpitävä maakuntaorganisaatio. Wiikin esitys luo joka tapauksessa kuvaa kaukaa menneisyydestä kumpuavasta karjalaisuudesta.

Teksti: Liisa-Maija Nokkala ja Hanna Mäki
Kuvat: Seppo Pelkonen

Uusiin asemiin

Päivi Partanen

Elokuun alusta 2007 Etelä-Karjalan museossa ovat puhaltaneet uudet tuulet. Museotoimenjohtaja Olli Immosen lähdettyä 2-vuotiselle vuorotteluvapaalle, johtajan tehtäviin on siirtynyt Etelä-Karjalan museon lehtori-tiedottaja Päivi Partanen. Jo muutamassa kuukaudessa Päivi on ehtinyt sisäistää museotoimenjohtajan roolin. Tuoreelta johtajalta suorastaan pulppuaa uusia kehittämisideoita, ja innostunut ote työhön on varmasti vaikuttanut kaikkiin hänen ympärillään työskenteleviin.

Päivin työhistoria on laaja. Museotalalla tehtäviin on kuulunut mm. luettelointia, digitointia, näyttelysuunnittelua sekä museolehtorin että projektipäällikön tehtäviä. Ennen Etelä-Karjalan museoon tuloaan Päivi on työskennellyt myös mm. Parikkalan kunnan ja Karjalan liiton kulttuurisihteerinä. Historia ja siihen liittyvät tarinat ovat asioita, jotka kiinnostavat Päiviä yleensäkin, joten työskentely museossa tuntuu luontaiselta valinnalta.

Tärkeimpinä museotoimenjohtajan työtehtävinä Päivi pitää henkilöstön johtamista ja hallintoa, suunnittelua ja seurantaan, uusien suhteiden luomista ja viestintää. Uusiin työtehtäviin hän on valmistautunut mm. aloittamalla vuoden pituisen esimieskoulutuksen. Yhtenä koulutuksen osana on taloushallinnon koulutus.

- Taloushallinnon osaaminen on ollut haaste, ja tämä on humanistille tietysti vähän uutta. Mie itsekin olen aina välillä kaaosihminen, mutta sitten vain pitää irrottautua siitä kaaoksesta hetkellisesti ja olla hieman järjestelmällisempi. Kaaos saattaa olla myös hyvää, luovassa suunnittelutyössä ja ideomisessa, Päivi naurahtaa.

Uusi johtaja näkee paljon kehittämistä vaativia asioita ja haasteita Lappeenrannan museotoimessa ja pyrkiikin pidemmän tähtäimen suunnitelmiin ja strategiatyöhön. Suunnitelmia tehtäessä on Päivin mielestä tärkeä pysähtyä miettimään ihan perusasioita, kuten sitä miksi Etelä-Karjalan museo on olemassa, mitkä ovat museon tärkeimpiä tehtäviä ja mitä museo haluaa olla ja kertoa esimerkiksi viiden vuoden päästä. Tärkeimpiä Lappeenrannan museotoiminnan kehittämisalueita ovat hänen mielestä maakuntatyön vahvistaminen, museon vaikuttajan roolin kasvattaminen kulttuurin alalla Lappeenrannassa sekä Venäjä-osaaminen.

- Venäjä-osaaminen on yksi osa-alue, jota haluaisin kehittää ja myös jakaa sitä osaamista. Etelä-Karjalan museosta voisi tulla museoalan venäjä-osaamisen keskus valtakunnallisesti, itsekin hieman venäjää taitava Päivi pohtii.

Johtamistyössä on haasteita. Etelä-Karjalan museon toiminta on laaja-alaista, ja Päivin tulisi pitää kaikki langat käsissään sekä osata nähdä ja vetää suuria linjoja. Haasteita tuottaa myös ikäjohtaminen.

- Hiljaisen tiedon siirtäminen uudelle sukupolvelle on haaste. Minusta se on paras toteuttaa arkisessa työssä, ihan työpareina. Tieto tulee siinä toiminnan ohessa, ja meillä sitä osittain tehdäänkin, Päivi pohdiskelee.

Haasteita tuo myös Etelä-Karjalan museon taloustilanne. Päivin näkemyksen mukaan, jo nyt ollaan siinä tilanteessa, että ammattitaitoinen henkilökunta toimii äärirajoilla. Samaan aikaan, kun resursseja on vähennetty, tulosvaatimukset ovat kasvaneet. Pienen toivon pilkahduksen hän näkee opetusministeriön päätöksessä satsata kulttuuriin ja erityisesti museotoimintaan, minkä johdosta valtionosuus museotoiminnan tukemiseksi myös Lappeenrannan kaupungille on noussut vajaalla 70 000 eurolla.

- Opetusministeriö edellyttää kuitenkin, että valtionosuuden kasvun pitäisi näkyä museoiden toiminnassa. Mutta jos emme Lappeenrannan kaupungilta sitä rahaa saa, niin yhtälö on mahdoton. Toivon, että kaupungin päättäjätkin huomaavat tämän asian, Päivi sanoo.

Entäpä miten uusi museotoimenjohtaja näkee museoiden tulevaisuuden? Tulevatko museot muuttumaan jollain tapaa? Onko museokentällä signaaleja muutoksesta?

- Muualla maailmassa ovat tällaiset elämyskeskukset lisääntyneet. Ne eivät ole enää museoita vaan enemmänkin tietyn asian ympärille rakennettuja vaikka historiaan liittyviä elämysmuseoita ja -keskuksia. Miusta museokin voi parhaimmillaan olla myös viihdettä, mutta asioissa pitää kuitenkin olla jotain sisältöä, kasvattavaa ja opettavaa. Museon pitää tietenkin olla ajassa kiinni ja osata löytää ajankohtaisia, oikeita aiheita, tehdä niistä näytelyitä ja enemmänkin herättää keskustelua.

- Mie itse ajattelen, että museon tärkein tehtävä kuitenkin tulee olla muistiorganisaatio, ja meidän tehtävä on tallettaa yhteiskunnan ja yhteisön muistia. Tämä on todella haasteellista, kun ajattelee, että mikä osa tästä ajasta jää tuleville sukupolville talteen ja taltioituna. Se mitä taltioidaan, on aina jonkun valinta. Miten valitaan, osataanko valita oikein ja onko esine tai asia juuri tyypillinen tälle ajalle, kaupungille tai maakunnalle. Tämä vaatii todella paljon ammattitaitoa. Museon täytyy osata nähdä tässä asiassa tulevaisuuteen ja se on suuri asia, Päivi aprikoi.

Parikkalasta syntyisin olevalle Päiville karjalaisuus ja yleensäkin kotiseutu ja Etelä-Karjala ovat tärkeitä asioita. Hän kokee, että karjalaiset ovat tietoisempia juuristaan kuin monet muut. Päivi on erityisen kiinnostunut karjalaisesta kulttuurista ja onkin aikoinaan työskennellyt evakkokarjalaisten kanssa.

- Miusta kulttuurinen identiteetti on sellaista, että se koko ajan muuttuu. Mutta karjalaisuudessa on kuitenkin jotain ikeiaikaista. Se on kuin pastoraali puutarha, minne tavallaan mennään ja palataan, Päivi sanoo ja viittaa samalla kannakselle suuntautuviin kotiseutumatkoihin.

- Mie oon Parikkalan piika. Et sie ole kuullu tätä laulua? ” Parikkalan piiat ja Simpeleen siiat, niille ei vedä vertoja mikkää muu.” Se on sellane ralli, uusi museotoimenjohtaja naurahtaa.

Helena Karvinen

Museoapulainen Helena Karvinen on kuulunut Etelä-Karjalan museon henkilökuntaan helmikuusta 2006 lähtien. Aikaisemmin Helena on toiminut Lappeenrannan kaupungilla siivoojana. Museotyöhön päätyminen oli Helenalle itselleenkin pienoinen yllätys, mutta työ on kuitenkin vakuuttanut Helenan; museotyö on ollut mielenkiintoista ja kivaa, ja työhön on ollut helppo päästä sisälle.

Helena Karvinen (vas.) Etelä-Karjalan museon perusnäyttelyn avajaisissa.

Helenalle on hyvin mieluista ja tärkeää, että työpäivät saatavat olla hyvinkin vaihtelevia ja monipuolisia.

- Olen vähän sellainen joka paikan höylä, missä milloin mitään tarvitaan. Luettelointia teen enimmäkseen ja olen ollut aukipidossakin ja näyttelynrakennuksessa, kaikessa missä tarvitaan apua, Helena kertoilee.

Museon kokoelmien luettelointityötä tehdessään Helenan eteen on monesti tullut esineitä, jotka ovat ehtineet jo kokonaan unohtua, mutta esineen nähdessä muistuu nuoruus mieleen. Erityisesti Tykissä sijainneesta Karhukaupasta on tullut paljon tavaraa, jotka muistuttavat ajoista, jolloin Helenan tuli itsekin asioitua Karhukaupassa.

Etelä-Karjalan museon näyttelyistä museon perusnäyttely on Helenalle kaikkein mieluisin. Näyttelyä jaksaa Helenan mukaan katsella aina uudestaan ja uudestaan ja aina löytyy uusia ja mielenkiintoisia asioita. Helena oli myös itse perusnäyttelyn tekemisessä mukana.

Helena kokee myös asiakaspalvelun hyvin palkitsevaksi. Asiakkaiden kanssa on mukava puhua ja vaihtaa ajatuksia.

- Asiakaspalvelukin on uutta, mitä ei aikaisemmassa työssä niin ollut. En olisi ikinä voinut kuvitella, koska nuorena olen ollut hirveän ujo. Nyt miusta on hirmu kiva höpötellä, kun sinne tulee vanhempia ihmisiä, jotka on juttutuulella. Varsinkin talvella kun on aikaa, on kiva jutella.

- Kerran eräs vanhempi mies kävi kysymässä mistä Pusupuisto on saanut nimensä. En osannut siihen vastata ja hän sanoi, että hän ei ole ikinä pussannut siellä. Vastasin, että en ole kyllä miekkään. Hän sanoi siihen, että lähtee nyt tuonne Pusupuistoon odottamaan, että sit kun sie tuut niin pussataan sitten. Niinpä tehhäänkin, mene sie odottamaan. Tätä oli semmoinen hauska, että meitä nauratti sitten kumpaaikin.

Vastapainona museotyöskentelylle Helena käy silloin tällöin teatterissa. Kesällä mielen pitää reippaana puolestaan omalla mökillä puuhastelu.

Raimo (James) Kaapro

Näyttelymestari Raimo (James) Kaapro aloitti työrupeamansa Lappeenrannan museotoimissa vuoden 2007 alussa. Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo sekä koko Linnoituksen alue olivat Jamekselle entuudestaan hyvinkin tuttuja, koska edellisessä työssään Lappeenrannan kaupungin rakennusmaalarina James ehti olla monessa Linnoituksen rakennusprojektissa mukana.

Näyttelymestarin työ on monipuolista ja välillä on kovakin kiire. Suurin osa ajasta menee näyttelyiden rakenteiden tekemiseen, maalaamiseen ja erilaisiin näyttelyihin liittyviin kuljetuksiin. James pitää työn laaja-alaisuudesta, vaihtelevuudesta ja siitä, että saa olla erilaisten ihmisten kanssa tekemisissä.

Työn ohella James on ehtinyt tutustua moneen eri taiteilijaan, joiden toiveet otetaan mahdollisimman hyvin huomioon näyttelyripustuksessa. Ja toki näyttelymestarina voi omiakin ideoita ja ratkaisuja esittää. Taiteilijoiden toiveiden täyttäminen on haasteellista, mutta se on kuitenkin haaste, josta James pitää.

- Se on miusta parasta ja palkitsevinta, kun näyttelyripustus onnistuu. Silloin kun taiteilijakin on tyytyväinen. Pekka Jylhä antoi meille tekijöille, koko porukalle, kiitokset yleisötilaisuudessa. Siinä on yksi esimerkki, että se mukavasti lämmittää, James listaa.

James kertoo, että on ollut mukava olla näyttelyiden avajaisissa, joita on itsekin ollut rakentamassa. Unohtumattomat avajaiset olivat kuitenkin Linnoituksen Komendantintalon uusien tilojen avajaiset kesällä 2003.

- Silloin oli tämä suunnittelija Kaipia. Ja silloin pidettiin tässä Komendantintalossa avajaiset ja infopisteen päähän oli viritetty tykki, mikä lojahi kunnolla, että omenapuusta oksat tippui. Ja sitten syötiin ja nautittiin, kertoilee James.

Jameksen vapaa-aika kuluu mökillä, mutta talvella on lupakan Jameksen sydämessä suuri kaipuu lämpimämpiin maihin, joissa Suomen pimeä ja karu talvi unohtuu hetkeksi.

Teksti: Noora Niemi
Kuvat: Seppo Pelkonen

Museokaupan uutisia

Lappeenrannan museoiden museokaupan tuotevalikoima on kasvanut kuluneen vuoden aikana. Tuotehankinnoissa on huomioitu etenkin Etelä-Karjalan museon perusnäyttely sekä kesän suunnäyttely Generalissimus Suvorov.

Museokaupan toimipisteet sijaitsevat Etelä-Karjalan museolla, Etelä-Karjalan taidemuseolla, Wolkoffin talomuseolla sekä Ratsuväkimuseolla. Museokauppa on avoinna museoiden aukiolojen mukaan.

Tässä esiteltyjen tuotteiden lisäksi museokaupassa on tarjolla mm. koruja, lahjaesineitä ja leikkikaluja. Wolkoffin kaupasta löytyy joulun alla runsaasti viehättäviä lahjavaihtoehtoja sekä lapsille että aikuisille ja mukavia koristeita tuomaan kotiin joulutunnelmaa.

Postikortit ja jääkaappimagneetit

Etelä-Karjalan museon uudistettu perusnäyttely sekä museoiden kokoelmat ovat inspiroineet tuottamaan valikoiman postikortteja ja jääkaappimagneetteja. Seuraavan sivun kuvassa näkyy muutamia esimerkkejä valikoimasta, näiden lisäksi myynnissä on mm. Unto Pusan teoksesta ”Kolme Sulotarta” jääkaappimagneetti sekä postikortti. Postikortit 1,00 €/kpl ja jääkaappimagneetit 4,00 €/kpl. Valikoimat vaihtelevat museoittain.

Adriano Bar –t-paita

Legendaarinen Adriano Bar on saanut ansaitun sijansa Etelä-Karjalan museon uudistetussa perusnäyttelyssä. Museolla on kokoelmissaan Adriano Baariin liittyvää materiaalia, mm. ravintolan mainospaita 1960-luvulta. Tästä paidasta on nyt tehty uusintapainos, jota on saatavilla Etelä-Karjalan museon museokaupasta ladyfit- sekä perusmallisena hintaan 17,00 €.

Opinnäyte museokaupasta

Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituottaja – opiskelijan Noora Niemen lopputyö ”Museokauppa Lappeenrannan museotoimessa - museokaupan nykytila sekä haastattelujen ja asiakaskyselyn tuottamat kehittämisajatukset” on valmistunut. Opinnäytetyö käsittelee museokauppatoiminnan kehitystä ja nykytilaa Lappeenrannassa. Työssä käsitellään mm. museokauppatoiminnan periaatteita, museokauppatoiminnan kehityskaarta Lappeenrannan museoiden osalta sekä esitetään kehittämisajatuksia toiminnan suhteen. Lisätietoja opinnäytteestä sekä museokaupasta antaa Noora Niemi, puh. 040 715 3345 tai noora.niemi@lappeenranta.fi

Suvorov-tuotteet

Sotapäällikkö Suvorov jätti jälkeensä useita kuolematomia lausahduksia, joista yksi päätyi Etelä-Karjalan museon tuottamaan t-paitaan. ”Tittleitä en tarvitse minä, vaan yleisö” –paitaa on saatavilla ladyfit- ja perusmallisena. Paidan selkäpuolelle on painettu kiertuepaita-tyyliin Suvorovin rakennuttaman linnoitusketjun paikkakunnat. Paidan hinta on 17,00 €.

Suvorov -tuotevalikoimaan kuuluvat myös Suvorovin musta tee (4,00 €) ja postikortti ”Suvorov ja Lappeenrannan Linnoitus” (1,00 €). Tuotteita on saatavilla Etelä-Karjalan museon museokaupasta.

Generalissimus Suvorov

Etelä-Karjalan museon julkaisusarja nro 29

Runsaasti kuvitettu 208-sivuinen sidottu teos sisältää artikkeleja suomalaisilta ja venäläisiltä asiantuntijoilta. Kirjassa tehdään laaja katsaus Suvorovin elämänvaiheisiin ja persoonaan useiden eri tulkintojen kautta. Julkaisu sisältää artikkelien lisäksi näyttelyn esineluettelon. Julkaisu on kolmikielinen (suomi, venäjä ja englanti).

Julkaisua on myynnissä Etelä-Karjalan museon museokaupassa hintaan 30,00 €.

Tilaukset museoiden toimistolta:

Etelä-Karjalan museo

PL 239, 53101 Lappeenranta

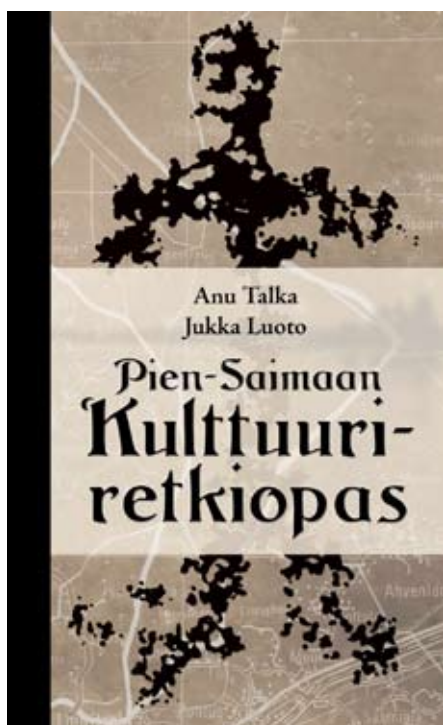
puh. (05) 616 2261,

sähköposti ulla.loisa@lappeenranta.fi

Pien-Saimaan kulttuuriretkiopus

Etelä-Karjalan museon julkaisusarja nro 30

Lappeenrannan rantatorilla kuulee usein lauseen: ”Parasta Lappeenrannassa on Taipalsaari.” Sinne juontaa myös ajatus tuottaa retkeilijän tarpeisiin opas, joka kertoo Pien-Saimaan kulttuuriretki- ja matkailukohteista. Käteen ja reppuun sopiva kirjanen opastaa Pien-Saimaan alueen vuosisataisen asutuksen jäänteille. Lähtökohtana on juuri rantatori, josta lähtevät retket ja risteilyt suuntautuvat usein läheiselle Pien-Saimaalle. Oppaan kuvat ovat pääosin Etelä-Karjalan museon kokoelmista. Oppaassa on myös karttoja, joihin retkikohteet on merkitty. Valitettavasti kaikki kohteet eivät ole yleisön tutustuttavissa, sillä osa niistä on yksityisiä pihapiirejä tai vastaavia. Oppaan ovat kirjoittaneet Anu Talka ja Jukka Luoto. Toimitustyöstä vastasivat Tuomas Nokelainen ja Jukka Luoto Etelä-Karjalan museosta. Kirjasen kustansivat Taipalsaaren kotiseutuyhdistys, Taipalsaaren kunta, Etelä-Karjalan virkistysalueasäitiö ja Etelä-Karjalan museo. Pien-Saimaan kulttuuriretkiopasta myyvät Taipalsaaren kunta ja Etelä-Karjalan museo.

Hinta 6 €.

Tulevat näyttelyt ja tapahtumat 2008

VUOSISATA KÄSITÖITÄ

**Laura Korpikaivo-Tammisen
käsityömuuseon kokoelmasta**
12.1. – 15.3.2008 Galleria Laura

Etelä-Karjalan museon tuottamaa Galleria Lauran avajaisnäyttelyä voidaan pitää Laura Korpikaivo-Tammisen käsityömuuseon muistonäyttelynä. Kaikki näyttelyn työt ja esineet kuuluvat käsityömuuseon kokoelmaan.

Taitavana liikenaisena tunnettu Korpikaivo-Tamminen onnistui siinä mihin moni nykypäivän brändintekijä pyrkii: jäämään mieleen jopa niin, että kaikkia käsityömuuseon kokoelmissa olevia esineitä ja kaikkia hänen nimellään toimineen Taidekutomo Laura Korpikaivo-Tammisen -liikkeen töitä pidettiin virheellisesti paitsi hänen itsensä suunnittelemina myös valmistamina.

Käsityömuuseon kokoelmassa on noin 3000 luetteloitua esinettä, joista noin 1000 kuuluu Laura Korpikaivo-Tammisen museon perustamiseksi lahjoittamaan esineryhmään ja muut 2000 esinettä ovat vuosien aikana käsityömuuseoon lahjoitettuja esineitä, lähinnä tekstiilejä. Näistä kokoelmista suunniteltu näyttely ”Vuosisata käsitöitä” antaa läpileik-

kauksen kokoelmista ja kuljettaa katsojaa sata vuotta käsityöiden muuttuvassa ja muuttumattomassa maailmassa.

SUOMALAINEN PUUKKO

19.1. – 27.4.2008

Etelä-Karjalan museo

Suomen Kansallismuseon kiertonäyttely suomalaisen puukon historiasta.

Puukko on ollut suomalaisten tärkein henkilökohtainen työkalu ja yksi kansallisen esinekulttuurimme keskeisimmistä symboleista. Se kuului jokaisen ihmisen työhön ja vapaa-aikaan, sotaan ja rauhaan, arkeen ja juhlaan lapsuudesta alkaen.

Puukko on yksiteräinen, piiloruotoinen, erityisesti puun vuolemiseen soveltuva, tupessa kannettava lyhyt teräase ja yleistyökalu. Puukon kahva on kämmeneen sopiva, pituudeltaan useimmiten noin 100 - 110 mm. Sen terä on yleensä kahvaa lyhyempi. Puukon vanha nimitys on veitsi. Sana puukko on tarkoittanut ”puukahvaista veistä”.

Puukkoa muistuttavia työkaluja tunnetaan kivistä valmistettuna jo kiviaudelta. Rautakauden lopulla tupellisten puukkojen valmistus oli korkealla tasolla. Keskiaikaisia puukkoja ja etenkin niiden tuppia on löytynyt runsaasti kaupunkien ja linnojen kaivauksissa. Puukot muistuttavat myöhempiä kansanomaisia puukkoja monin tavoin. 1700- ja 1800-luvuilla syntyi eri puolille maata alueellisia traditioita puukkojen terien, kahvojen ja tupprien valmistuksessa. Myös taittuvateräisiä linkkuveitsiä valmistettiin Suomessa jo tuolloin.

1800-luvun alussa alkoi puukkojen tehdasmainen valmistus ensin Fiskarsin rautaruukissa Englannista tulleiden ammattilaisten johdolla ja myöhemmin myös muualla Suomessa. 1800-luvun puolivälin jälkeen puukonteon keskuksiksi muodostui Pohjanmaa ja erityisesti maakunnan eteläinen osa. Nykyään Suomessa on puolenkymmentä puukkotehdasta, joista suurimpina lisäksi Järvenpään (per.1879) ja rovaniemeläisen J. Marttiin (per.1928) tehtaot. Tuonti-puukoista suosituimpia ovat olleet Ruotsin tunnetuimman puukon valmistusalueen Moran edulliset tuotteet. Tuotantonsa pienempiä puukontekijöitä, joista useimmat ovat puhtaasti käsityöläisiä on noin 40.

TAPAHTUMAT 2008

Wolkoffin pääsiäinen

15. – 16.3., 18. – 20.3., 22. – 23.3.

Museoviikko 12. – 18.5.

Lappeenrannan taistelun vuosipäivän seminaari

– Huhtiniemi tarinaperinteen silmin ja muita
kauhukertomuksia 23.8.

lisätietoa www.kesyli.net

Arkeologian päivät

– Kalliomaalaukset Etelä-Karjalassa
29.8. - 30.8. lisätietoa www.kesyli.net

Rakennusperintöpäivät 12. – 14.9.

Wolkoffin jouluku 9. – 23.12.

Tapahtumista tietoa museon
ajankohtaista-sivulla
www.lappeenranta.fi/museot

Muutokset mahdollisia!

Suomalainen puukko –teemapäivä 29.3.2008

Esitelmä suomalaisen puukon historiasta ja puukon
valmistuksesta harrastuksena.

Työnäytöksiä: Jari Liukko, metallinauha- eli sorkkoup-
tusta ja Risto Mikkonen, puukon tupen valmistamista
puskusaumalla

Aleksanteri I

15.6. - 23.11.2008
Etelä-Karjalan museo

Kesällä 2008 Lappeenrannan Linnoituksessa, Etelä-Karjalan museossa avataan näyttely Venäjän keisarista, Suomen suuriruhtinaasta Aleksanteri I:stä. Näyttelyn esineistö tulee Pietarista, Pavlovskin palatsimuseosta. Näyttely kertoo keisarin elämästä, syntymästä aina kuolemaan saakka.

Aleksanteri I hallitsi Venäjää vuosina 1801 – 1825. Aleksanteri I, Aleksandr Pavlovitsh, oli Paavali I:n ja tämän vaimon Maria Fjodorovnan vanhin lapsi ja Katariina Suuren lapsenlapsi. Katariina Suuri vastasi pojanpoikansa kasvatuksesta ja olisi halunnut tämän perivän kruunun suoraan häneltä. Kruunu periytyi Aleksanterille kuitenkin vasta hänen isänsä salamurhaan päättyneen lyhyen, 4 vuotta, 4 kuukautta ja 4 päivää kestäneen hallitsijakauden jälkeen vuonna 1801. Keisari avioitui Elisabet Aleksejevnan kanssa ja heille syntyi kaksi tyttäretä. Nämä kuolivat jo lapsina lavantautiin.

Aleksanteri I:n kaudella Euroopassa käytiin paljon sotia, mihin Venäjäkin osallistui. Näihin sotiin kuului pienenä osana myös Suomen sota. Aleksanteri I vaikutti merkittävästi Euroopan historiaan Napoleonin sotien jälkeen, kun Euroopan rajat piirrettiin uusiksi Wienin kongressissa. Venäjällä keisarin itsevaltiuden ja maaorjuuden vastustami-

nen lisääntyi Aleksanteri I:n kaudella. Aleksanteri I kuoli 47-vuotiaana epämääräisissä olosuhteissa Etelä-Venäjällä ja hänen veljestään Nikolai I:stä tuli seuraava keisari.

Aleksanteri I ja Suomi

Nuorena keisarina vuonna 1803 Aleksanteri I teki matkan ns. Vanhaan Suomeen, eli Kaakkoiseen Suomeen, joka oli liitetty osaksi Venäjää jo vuosien 1721 ja 1743 rauhoissa. Laajalla matkallaan Aleksanteri I kävi myös Lappeenrannassa ja sen sotilaslinnoituksessa; tässä samassa Linnoituksessa, missä näyttely järjestetään.

Suomen sodasta (1808 – 1809) on kulunut vuonna 2008 kaksisataa vuotta. Sodalla oli Suomen historiaan suuri vaikutus, kun koko Suomi siirtyi Ruotsilta Venäjän valtakunnan yhteyteen. Suomen sodasta alkoi siis Suomen autonomian aika.

Suomen autonomia alkoi Porvoon valtiopäivistä vuonna 1809, missä keisari antoi hallitsijavakuutuksensa. Vuonna 1812 Vanha Suomi liitettiin hallinnollisesti muun Suomen yhteyteen.

**Aleksanteri I – luentosarja Venäjän keisarista,
Suomen synnystä ja Suomen sodasta helmi-huhtikuu
lisätietoa www.kesyli.net**

**Aleksanteri I -näyttelyn yhteydessä Teatteri Kareluksen
nukketeatteriopastuksia 23.6. – 23.7.**

Yhteystiedot ja aukioloajat

ETELÄ-KARJALAN MUSEO

Kristiinankatu 15, Linnoitus, Lappeenranta
puh. (05) 616 2255

avoinna
talvi la-su klo 11-17
kesä ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

ETELÄ-KARJALAN TAIDEMUSEO

Kristiinankatu 8-10, Linnoitus, Lappeenranta
puh. (05) 616 2256

avoinna
talvi la-su klo 11-17
kesä ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

RATSUVÄKIMUSEO

Linnoitus, Lappeenranta
puh. 05 616 2257, 05 616 2261

talvi avoinna tilauksesta
kesä ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

WOLKOFFIN MUSEO

Kauppakatu 26, 53100 Lappeenranta
puh. 05 616 2258, 05 616 2261

avoinna
talvi la-su klo 11-17
(suljettu tammi-helmikuu)
kesä ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

GALLERIA LAURA

Kauppakatu 25, 53100 Lappeenranta
avoinna ma-pe klo 10-17,
la-su klo 10-14

Henkilökunta

Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo

hallinto, museotoimenjohtaja:

vs. Päivi M. Partanen, puh. (05) 616 2260,
040 564 2204
Olli Immonen, virkavapaalla 31.7.2009
saakka

maakuntamuseotyö:

Jukka Luoto, puh. 040 563 1898

aluetaidemuseotoiminta:

Marjatta Räsänen, puh. (05) 616 2268,
040 5637618

kokoelmat, taidemuseo:

Leena Rätty, puh. 040 526 4120

kokoelmavastaava ja Galleria Laura:

Mariina Kellokumpu, puh. 040 838 6592

kokoelmat (tekstiilit):

Marjut Kasanen, puh. (05) 616 2265
Helena Karvinen, puh. (05) 616 2272

konservointi:

Eira Räisänen, puh. (05) 616 2265

museolehtori-tiedottaja:

Päivi M. Partanen, työlomalla

näyttelyt:

Satu Eiskonen, puh. 040 579 5744

näyttelyt, taidemuseo:

vs. Senni Kela, puh. 040 522 6280
Eeva-Kaisa Hakulinen vuorotteluvapaalla
11.9.2008 saakka

valokuva-arkisto ja**Wolkoffin talomuseo:**

Elina Vuori, puh. 040 531 0424

museokauppa ja kokoelmat:

Noora Niemi, puh. (05) 616 2272,
matkapuh. 040 715 3345

valokuvaaja:

Seppo Pelkonen, puh. (05) 616 2275,
040 848 4940

rakennustutkimus:

ts. Liisa-Maija Nokkala, puh. 040 537 0363

toimisto:

Ulla Loisa, puh. (05) 616 2261

museomestari:

Seppo Sarin, puh. 040 556 2269

näyttelymestari:

Raimo Kaapro, puh. 040 849 4275

avoinnapito:

Seppo Mustola, puh. 0400 241 748
Vaula Stenberg, puh. (05) 616 2255,
(05) 616 2256

EU-hankkeet:

Kuvasta sisältötuotteeksi -hanke:
projektipäällikkö Elina Lyijynen,
puh. (05) 616 2274

sähköpostit:

etunimi.sukunimi@lappeenranta.fi

Etelä-Karjalan museon ja taidemuseon verkkosivut:

<http://www.lappeenranta.fi/museot>

Etelä-Karjalan museon verkkonäyttelyt:

<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=12576>

Kadonnutta ja katoavaista Lappeenrantaa
Generalissimus Suvorov
Lappeenrannan lähikyläiden rakennusinventointi
Lappeenrannan varuskuntahistoria
Matka Saimaan kanavalla
Lappeenrannan kaupungin historiaa
Etelä-Karjalan esihistoriaa ja muinaisjäännöksiä
Kauskilan kalmiston arvoitus -peli
Lappeenrannan muuttuvat kasvot
Lappeenrannan Linnoituksen historia
Keisarillisia matkoja Kaakkois-Suomessa
Keisarin jalanjäljillä -kävelykierros

**Etelä-Karjalan museon lainattavat näyttelyt, videot
ja diasarjat verkko-osoitteesta:**

<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=12571>

Etelä-Karjalan museon julkaisuja

Nro 3 **Lauri Putkonen**, 1978
KULTTUURIHISTORIAALISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNUKSET JA ALUEET
36 s. kuvitettu
ISBN 951-9428-04-6
5,90 €

Nro 4 **Marja-Liisa Suomalainen**, 1978
ETELÄ-KARJALAN PERINNÄISTÄ RUOKAKULTTUURIA
62 s. kuvitettu
5,90 €

Nro 8 **Leena Mäkipää**
LAURITSALAN SAHAN TYÖVÄEN TYÖ- JA ASUNTO-OLOISTA 1916-1956
(pro gradu Turun yliopisto)
68 s. kuvitettu, kartta, asuntojen piirr.
Summary in English
ISSN 0358-301
ISBN 951-9428-15-1
10,90 €

Nro 9 **Laila Lehtikoinen**, 1982
LAPPEENRANNAN KADUNNIMET
126 s. kuvitettu, asemakaavat
Summary in English
ISSN 0358-3015
10,90 €

Nro 11 **Merja Kokkonen**, 1985
TORIKAUPPAA LAPPEENRANNASSA 1930-1970 (pro gradu Turun yliopisto)
75 s. kuvitettu Summary in English
ISSN 0358-3015
ISBN 951-9428-63-1
8,40 €

Nro 12 1987
ETELÄ-KARJALAN TAIDEMUSEO – KOKOELMAT
128 s. kuvitettu, 16 väriplanssia
Esipuhe Eero Laajo, suom. ja engl.
ISSN 0358-3015
ISBN 951-9428-64-X
12,60 €

Nro 13 **Kari Hukkila**, 1990
KUVIA KANNAKSELTA – taidetta ja taiteilijoita 1918-1944
136 s. kuvitettu, 16 väriplanssia
English resume
ISSN 0780-3958
ISBN 951-9278-88-5
16 €

Nro 14 **Eija-Hilkka Anttila**, 1992
WANHA HYWÄ LAPPEENRANTA
124 s. kuvitettu vanhoihin valokuvien
ISSN 0780-3958
ISBN 952-9568-21-5
13,50 €

Nro 15 **Elina Vuori – Mervi Kansonen**, 1992
VIIPURINRINKELI
31 s. kuvitettu
ISSN 0780-3958
ISBN 952-9568-38-X
5,10 €

Nro 16 **Heikki Pohjanpää**, 1993
BREITENFELDISTÄ LAPPEENRANTAAN
39 s. kuvitettu
ISSN 0780-3958
ISBN 952-9568-55-X
5,90 €

Nro 17 **Sirkka Laakso**, 1994
ELÄMÄ EDESTAKAISIN
– Karjalaisten evakkotie 1939-1944
79 s. kuvitettu
ISSN 0780-3958
ISBN 952-9568-71-1
6,70 €

Nro 18:1a
Toim. Soile Rinno – Minna Laukkanen, 1997
KARJALAN LUTERILAISET KIRKOT JA SEURAKUNTIEN PYHÄT ESINEET
ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN – hiljaiset kirkot
582 s. kuvitettu + 16 s. värikuvia
Jyväskylä 1997
ISSN 0780-3958
ISBN 951-785-012-3
12 €

Nro 18:1b **Toim. Kristina Thomenius ja Minna Laukkanen**, 1997
KARJALAN JA PETSAMON ORTODOKSISET KIRKOT JA KIRKKOTAIDE
ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN – hiljaiset kirkot
388 s. kuvitettu + 24 s. värikuvia
Jyväskylä 1997
ISSN 0780-3958
ISBN 951-785-013-1
10 €

Nro 18:2 **ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN. Hiljaiset kirkot – taidearteita Karjalasta**
Näyttelyluettelo
78 s. kuvitettu
Saarijärvi 1997
ISSN 0780-3958
ISBN 951-785-013-1
2,50 €

Nro 19 **Toim. Heli Kellokumpu**, 1998
TEKSTIILISTÄ TAIDETTA
35 s.
Lappeenranta 1998
ISSN 0780-3958
ISBN 951-785-029-8
7,60 €

Nro 20 **Pekka Toivanen**, 1999
JOHAN ROSENHANEN DIARIUM 1652-1654
131 s. kuvitettu
Lappeenranta 1999
ISBN 951-785-034-4
15,10 €

Nro 21 **Toim. Soile Rinno**, 1999
KAUSKILASTA KUNTALIITOKSEEN . Historiaa ja tarinoita Lappeenrannasta ja sen asukkaista.
140 s. kuvitettu
Lappeenranta 1999
ISBN 951-785-038-7
10,00 €

Nro 22 **Minna Kähtävä-Marttinen**, 2000
MATKA MENNEISYYTEEN
Etelä-Karjalan muinaisjäänoskohteita
kulttuurimatkaillijalle
85 s. kuvitettu
Lappeenranta 2000
ISBN 951-785-048-4
8,40 €

Nro 23 **Toim. Leena Rautavuori – Elina Vuori**
WOLKOFFIN TALO –
kauppakartano Lappeenrannassa
119 s. sidottu, kuvitettu
Jyväskylä 2001
ISBN 951-785-060-3
25,10 €

Nro 24 **Marina Kellokumpu**, 2002
SEITSEMÄN VUOSIKYMMENTÄ LAPPEENRANTALAISENA VAIKUTTAJANA
51 s. kuvitettu
ISBN 951-785-063-8
10,00 €

Nro 25 **Toim. Satu Eiskonen – Henna Heiskamo**, 2003
ETELÄ-KARJALAN MUSEO-OPAS
– Museum guide of South Karelia
157 s. kuvitettu
ISBN 951-785-065-4
1,00 €

Nro 26 **Mervi Kansonen-Arja Roivainen**
”VÄHITTÄIS- JA PALJOITTAISKAUPPAA TARPEELLISILLA TEOKSILLA”
Kauppiastaloja ja kauppiaita Lappeenrannassa 1800-luvun alkupuolelta 1940-luvulle
272 s. sidottu, kuvitettu
Jyväskylä 2004
ISBN 951-785-074-3
30,00 €

Nro 27 **Toim. Satu Eiskonen**
NIKOLAI II
227 s. sidottu, kuvitettu
Helsinki 2004
ISBN 951-785-076-X
19,50 €

Nro 28 **Kaija Kiiveri-Hakkarainen**
RAKENNETTU LAPPEENRANTA
263 s., nidottu, kuvitettu
Lappeenranta 2006
ISBN 951-785-087-5
26,00 €

Nro 29 **Toim. Päivi Partanen-Larissa Eleskina-Elina Lyijynen**
GENERALISSIMUS SUVOROV
208 s., sidottu, kuvitettu
Helsinki 2007
ISBN 978-951-785-091-9
30,00 €

Nro 30 **Anu Talka-Jukka Luoto**
PIEN-SAIMAAN KULTTUURIRETKIOPAS
87 s., nidottu, kuvitettu
Mikkeli 2007
ISBN 978-951-97725-2-3
6,00 €

